

Turistička ponuda Međimurske županije

Strnat, Matija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:408070>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

Dr. Mijo Mirković

MATIJA STRNAT

TURISTIČKA PONUDA MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

Završni rad

Pula, lipanj 2020.

TURISTIČKA PONUDA MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

Završni rad

JMBAG: 0303065499

Studijski smjer: Poslovna ekonomija (Turizam)

Predmet: Ekonomija doživljaja

Mentor: izv. prof. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, lipanj 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ANALIZA OPĆIH PODATAKA O MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI	3
2.1. Geografski položaj i obilježja Međimurske županije	4
2.2. Administrativna podjela	5
2.3. Demografija i stanovništvo	6
2.4. Gospodarstvo županije.....	6
2.5. Povijest Međimurja	7
3. TURISTIČKA ATRAKCIJSKA OSNOVA.....	10
4. KOMPARATIVNE PREDNOSTI I NEDOSTACI TURIZMA U MEĐIMURJU	10
4.1. SWOT analiza	10
4.2. Strategija ciljanih tržišta	11
5. POVIJESNI RAZVOJ TURIZMA U MEĐIMURJU	12
5.1. Osnivanje turističkog društva.....	12
5.2. Gradnja hotela „Park“ Čakovec	13
5.3. Izgradnja toplica Sveti Martin na Muri.....	13
6. PRIRODNE ZNAMENITOSTI I LOKALITETI	14
6.1. Rijeke Mura i Drava	14
6.2. Zaštićeni dijelovi prirode	15
6.3. Mohokos i Cimermanov brijeg	17
6.4. Mađerkin breg.....	17
6.5. Ribnjaci u Međimurju	18
7. KULTURNA BAŠTINA	19
7.1. Materijalna kulturna baština.....	19
7.1.1. Muzeji i etno zbirke Međimurja.....	19
7.2. Nematerijalna kulturna baština	25
7.2.1. Zaštićena nematerijalna kulturna baština.....	25
7.2.2. Zrinska garda	26
7.2.3. Međimurska narodna nošnja.....	26
8. ENOLOGIJA MEĐIMURJA	27
8.1. Povijest vinarstva u županiji	27
8.2. Vinska cesta Međimurja	28
8.3. Vinarija Jakopić	28

8.4.	Vinarija Cmrečnjak	28
8.5.	Vinarija Hažić.....	28
8.6.	Vinarija Kerman	29
8.7.	Vinarija Štampar	29
8.8.	Vinarija Tomšić.....	30
9.	GASTRONOMSKA PONUDA MEĐIMURJA	30
9.1.	Tradicionalna jela	30
9.2.	Najbolje 'z Međimurja i Međimurski štacun.....	31
9.3.	Restoran Mala hiža.....	32
9.4.	Restoran Terbotz.....	32
9.5.	Restoran Potrti kotač.....	32
9.6.	Restoran Kneja.....	33
9.7.	Restoran Le Martin	33
9.8.	Restoran Barok.....	33
10.	PONUĐA SMJEŠTAJA.....	34
10.1.	Hotel Park Čakovec.....	35
10.2.	Hotel Castellum	35
10.3.	Hotel Panorama	35
10.4.	Hotel Spa Golfer.....	36
11.	MANIFESTACIJE I FESTIVALSKA PONUDA	37
12.	NAJZASTUPLJENIJI SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA	40
13.	PRIKAZ REZULTATA MEĐIMURSKOG TURIZMA DANAS	43
14.	TRANZICIJA TURIZMA MEĐIMURJA PREMA EKONOMIJI DOŽIVLJAJA ...	44
15.	ZAKLJUČAK.....	46

1. UVOD

Predmet istraživanja ovoga rada turistička je ponuda Međimurske županije, najsjevernije, najmanje, ali najgušće naseljene Hrvatske županije. Cilj istraživanja je prikazati cjelokupnu turističku ponudu, rezultate i statistike, buduće trendove i mogućnosti te potrebu tranzicije turizma prema ekonomiji doživljaja u Međimurskoj županiji. Istraživanje je provedeno metodom prikupljanja, obrade i prezentacije statističkih podataka, odnosno metodom analize, sinteze i komparacije. Svrha rada je detaljno upoznavanje s ponudom Međimurske županije uz opisanu važnost ekonomije doživljaja kroz cjelokupni rad. Svrha je također izrada kvalitetnog rada koji će imati svoju svrhu kao podloga za buduća daljnja istraživanja u srodnim temama. Materija rada je vrlo široka i kompleksna stoga je rad podijeljen na 15 glavnih cjelina.

Kroz uvod se objašnjava cilj rada, njegova svrha i metoda izrade.

Drugi dio, *Analiza općih podataka o Međimurskoj županiji* objašnjava njezin geografski položaj i obilježja, administrativnu podjelu, demografiju i stanovništvo, gospodarstvo te najznačajniju povijest.

Treći dio, *Turistička atrakcijska osnova* spominje i objašnjava najvažnije atrakcije, prirodne i društvene koje predstavljaju moguću sferu interesa turista u budućnosti.

Četvrti dio, *Komparativne prednosti i nedostaci turizma u Međimurju* opisuje snage, slabosti, prilike i prijetnje odvijanja turizma u ovome kraju. Također donosi i strategiju ciljnih tržišta koju je županija odredila.

Peti dio rada, *Povijesni razvoj turizma u Međimurju*, govori o kasnom nastajanju turističke aktivnosti i kasnom prihvaćanju turizma od strane Međimuraca kao važne gospodarske aktivnosti. Opisuje se početak nastanka turizma u županiji osnivanjem Turističkoga društva, gradnjom prvog hotela u Čakovcu i valorizacijom toplica u Svetom Martinu na Muri.

Šesti dio, *Prirodne znamenitosti i lokaliteti*, opisuje prirodno bogatstvo Međimurja temeljeno na rijekama Muri i Dravi. Detaljno se navode svi zaštićeni dijelovi prirode županije kao i najviši vrh i značaj ribnjaka.

Sedmi dio rada, *Kulturna baština*, navodi značajnu količinu nematerijalne i materijalne baštine u ovome kraju, od kojih je neka turistički valorizirana, a druga još nije iskorištena u tom smislu.

Osmi dio, *Enologija Međimurja*, opisuje povijest vinarstva u Međimurju, koja seže još iz antike. Opisana je vinska cesta gornjeg Međimurja kao i sve najznačajnije i najpoznatije vinarije.

Deveti dio, *Gastronomska ponuda Međimurja*, posvećen je bogatoj tradicionalnoj kuhinji i jelima. Opisuje važnost lokalne proizvodnje hrane za sve Međimurce te najpoznatije restorane u ovome kraju.

Deseti dio, *Ponuda smještaja*, opisuje i navodi najznačajniju ponudu smještajnih objekata koji su nositelji turizma u županiji. Uglavnom se radi o hotelima koji uzimaju najveći dio kolača u smještaju.

Jedanaesti dio rada, *Manifestacije i festivalska ponuda*, spominje „živost“ ovoga kraja koja mu je i glavna odluka. Poštovanje tradicije, ali i želja za zabavom rezultirala je respektabilnom ponudom festivala.

Dvanaesti dio, Najpoznatiji selektivni oblici turizma, navodi i objašnjava ruralni, eno – gastronomski, zdravstveni, kongresni i sportsko – rekreacijski oblik turizma, kao najzastupljenije u ovoj županiji.

Trinaesti dio rada, *Prikaz rezultata međimurskog turizma danas*, prikazuje neke važne statističke podatke u vezi dolazaka i noćenja, emitivnih tržišta i motiva dolazaka.

Četrnaesti dio rada, *Tranzicija Međimurja prema ekonomiji doživljaja*, govori o nužnosti ekonomije doživljaja u turizmu županije u budućnosti kao garanciji konkurentnosti.

Petnaesti dio rada predstavlja zaključak u kojem su opisani rezultati istraživanja.

2. ANALIZA OPĆIH PODATAKA O MEĐIMURSKOJ ŽUPANIJI

Međimurska županija jedna je od dvadeset hrvatskih županija. Geografski se smjestila na krajnji sjever Republike Hrvatske. Površinom je najmanja, ali stanovništvom najgušće naseljena županija u Hrvatskoj. Površina županije iznosi 729,59 kilometara kvadratnih, gdje živi 113 804 stanovnika¹. Jedna je od rijetkih hrvatskih županija, uz na primjer Istarsku, čije se administrativne granice podudaraju s regijom u kojoj se ona nalazi. Ta se regija naziva Međimurje. Kao što i sam naziv govori, Međimurje je smješteno, odnosno omeđeno dvjema rijekama; Murom i Dravom. Na jugu, ova županija graniči sa ostatkom Hrvatske, na sjeverozapadu sa susjednom Slovenijom te na sjeveroistoku sa Republikom Mađarskom. Vrlo blizu, tek tridesetak kilometara zračne udaljenosti od Međimurja, nalazi se i treća država, Austrija. Geografski, Međimurje možemo podijeliti na „gornje“ i „donje“. Gornje Međimurje nalazi se uz granicu za Slovenijom i dodiruje krajnje istočne obronke Alpa. Poznato je kao brežuljkast kraj pogodan za vinarstvo i vinogradarstvo. „Donje“ Međimurje, s druge strane, nalazi se u Panonskoj nizini i ratarski je kraj, posebno poznat po proizvodnji krumpira. Ova je regija u hrvatskoj poznata i po nadimku „cvjetnjak Hrvatske“ zbog tradicionalne posvećenosti lokalnog stanovništva uređenju livada, dvorišta i okućnica. Ljudi koji ovdje žive nadaleko su poznati kao radišni, poduzetni, nenametljivi i skromni. Najzastupljenija privredna grana u županiji je tradicionalno industrija. Gospodarstvo se temelji na izvozu roba. Snažna je i poljoprivreda, ali turizam je posljednjih godina sve više uvažavan i uključen u daljnji razvoj ovog područja. U gospodarskom smislu, ova je županija jedna od najrazvijenijih u zemlji, ali još uvijek ima brojne strateške prednosti i potencijale koje tek treba iskoristiti. Administrativno, Međimurska županija je podijeljena na 3 grada i 22 općine. Čakovec, Prelog i Mursko Središće tri su grada od kojih je Čakovec, s oko 30 000 stanovnika, najveći. Grad Čakovec je također gospodarski, ekonomski, kulturni, prometni, obrazovni i upravni centar Međimurske županije. Od općina su najpoznatije Kotoriba, Sveti Martin na Muri, Goričan, Donji Kraljevec, Nedelišće te Štrigova. Stanovnici Međimurja veoma su ponosni na svoju bogatu povijest, posebno na razdoblje obitelji Zrinski, koja je stolovala u Čakovcu. Ova se obitelj, odnosno njihovo prezime, danas gotovo svugdje provlači na području Međimurske županije, od imena trgova i ulica, do spomenika, knjižnica i škola.

¹ DZS; Popis stanovništva 2011. godine

Međimurska županija, status jedne od hrvatskih županija, dobila je 1992. godine. Pozivni broj županije je 040. Dan županije Međimurje obilježava 30. travnja, kao spomen na smaknuće hrvatskih mučenika Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana u Bečkom Novom Mjestu 1961. godine.

2.1. Geografski položaj i obilježja Međimurske županije

Međimurska županija, administrativna je regija u Hrvatskoj. Nalazi se na krajnjem sjeveru zemlje. Geografski položaj Međimurske županije, u gospodarskom i prometnom, ali i turističkom smislu, je fantastičan. Županija se nalazi u srednjoj Europi u blizini značajnih, ekonomski snažnih zemalja Europe, poput Austrije, Njemačke i Češke. U korist izuzetno dobrog zemljopisnog položaja ovog područja govori i činjenica da se u sat vremena iz županije automobilom dolazi do Zagreba, Maribora ili Graza, a za nešto više od dva sata do mora (Kvarner), te europskih centara Ljubljane, Beča, Bratislave i Budimpešte. Na sat i pol vožnje autocestom iz županije se dolazi do čak 4 međunarodne zračne luke; Zagreb, Maribor, Graz i Heviz. U zemljopisnom smislu, veći dio područja Međimurske županije je aluvijalna ravnica, dok je takozvano „gornje“ Međimurje brežuljkast kraj. Međimurje se zapravo nalazi na dodiru dviju velikih morfoloških cjelina Europe; Panonske nizine i istočnih Alpa. Najvažnija karakteristika Međimurske županije je omeđenost rijekama. Na sjeveru, Međimursku županiju od susjednih zemalja, Slovenije i Mađarske, dijeli rijeka Mura, koja izvire u Austriji i upravo se na području Međimurja ulijeva u drugu rijeku koja omeđuje ovaj kraj, Dravu. Rijeka Drava izvire u Italiji i protječe kroz Međimursku županiju njenim južnim područjem, dijeleći tako Međimursku od Varaždinske i Koprivničko-križevačke županije. Uz spomenute dvije hrvatske županije te Sloveniju i Mađarsku s kojima graniči, u neposrednoj blizini Međimurske županije, tridesetak kilometara zračne udaljenosti nalazi se i treća država, Austrija. Kroz ovo područje protječe i treća rijeka, Trnava, koja izvire u gornjem Međimurju i desni je pritok Mure, a prolazi i kroz glavni grad županije, Čakovec. Međimurska županija nalazi se na oko 150 metara nadmorske visine, a najviši vrh je „Cimermanov brijeg“ sa 345,03 metara nadmorske visine². Klimatske značajke Međimurja su vruća ljeta i hladne zime. Najtopliji mjesec u godini u prosjeku

² Geo-gauss d.o.o., 2015.

je srpanj, dok je najhladniji siječanj. Šumski pokrov ove županije je siromašan zbog višestoljetne degradacije šuma, uzrokovano gustom naseljenošću i jačanjem poljoprivrede. Nekadašnja šumovita i močvarna područja danas su pretvorena u poljoprivredne oranice i naseljena područja. Ta se situacija pokušava promijeniti reakcijom lokalnih, ali i državnih vlasti, te je u veljači 2011. godine, uredbom Vlade Republike Hrvatske trajno zaštićeno područje Regionalnog parka Mura-Drava³ čiji je sastavni dio i međimurski Muriščak; prostor između rijeka i danas relativno bogat šumom.

2.2. Administrativna podjela

Međimurska županija u administrativnom smislu podijeljena je na 3 grada i 22 općine. 3 grada u županiji jesu: Čakovec, Prelog i Mursko Središće. Čakovec je najveći grad i županijsko središte. Grad Prelog središte je donjeg Međimurja i smješten je na rijeci Dravi, točnije na akumulacijskom jezeru „Dubrava“, najvećem umjetnom jezeru u Hrvatskoj. Grad Mursko Središće nalazi se na rijeci Muri na sjeveru županije. Najsjeverniji je hrvatski grad te se u samom gradskom središtu nalazi granični prijelaz prema susjednoj Sloveniji. Općine u Međimurskoj županiji su: Belica, Dekanovec, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevec, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće, Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec. U sastavu 3 grada i 22 općine u županiji ukupno postoji 131 naseljeno mjesto.⁴ Javna uprava u Međimurju poznata je kao najefikasnija u Hrvatskoj. Ova županija ima najmanji koeficijent klijentelizma u zemlji, što znači najmanji udio zaposlenih u javnom sektoru.

³ http://www.medjimurska-priroda.info/wp-content/uploads/downloads/2013/04/Od_prasume_do_Regionalnog_parka_Mura-Drava.pdf

⁴ <https://medjimurska-zupanija.hr/opci-podaci-mz/>

2.3. Demografija i stanovništvo

Međimurska županija prema popisu stanovništva iz 2011. godine broji 113 804 stanovnika, od čega najviše živi u Čakovcu (27 104 st.), Nedelišću (11 975 st.), gradu Prelogu (7 815 st.) i Murskom Središću (6 307 st.). Gustoća naseljenosti u Međimurskoj županiji najviša je u Republici Hrvatskoj i iznosi 155,99 stanovnika po kilometru kvadratnom. Prema vjerskom izjašnjavaњу, u županiji živi najviše katolika (97,04%), zatim ateista (2,31%), protestanata (0,54%), agnostika i skeptika (0,36%), pravoslavaca (0,30%) itd. Prema narodnosti najviše se stanovnika na popisu 2011. izjašnjavalo kao Hrvati (93,8%), Romi (4,49%), Slovenci (0,45%), Albanci (0,18%) i drugi. Međimurska županija ostvaruje najbolji vitalni indeks u Hrvatskoj s rezultatom od 99,2 rođenih na 100 umrlih⁵. Međimurci su nadaleko poznati kao neobično srdačni, emotivni, marljivi, nenametljivi ljudi ponosni na svoju povijest i tradiciju. Ovaj kraj iznjedrio je vrhunske umjetnike, znanstvenike, glazbenike, sportaše i mnoge druge. Rudolf Steiner rođen je u Donjem Kraljevcu, globalno je priznati velikan, utemeljitelj antropozofije. U Kotoribi je rođen Joža Horvat, vrhunski hrvatski književnik, pripovjedač i pisac, autor djela „Waitapu“ prevedenog na mnoge svjetske jezike, uključujući i mandarinski. Tu su još i Ladislav Kralj Međimurec, Josip Štolcer Slavenski, Vinko Žganec, Franjo Punčec, Filip Ude, Robert Jarni, Dražen Ladić, Lidija Bajuk, Elizabeta Toplek - u Međimurju poznata kao „teta Liza“ i još mnogi drugi velikasi iz raznih područja iz bliže ili daljnje prošlosti.

2.4. Gospodarstvo županije

Gospodarstvo ove županije sa sjevera bazirano je uglavnom na prerađivačkoj industriji. Glavna karakteristika gospodarstva je izuzetno razvijeno obiteljsko i malo poduzetništvo. Razvijene su i djelatnosti poljoprivrede, trgovine, graditeljstva, a u posljednje vrijeme i turizam. Plodnost tla izuzetno je dobro iskorištena za razvoj poljoprivrede u ovom kraju. Poljoprivreda ovom kraju osigurava prehrambenu

⁵ <https://emedijmurje.net.hr/vijesti/drustvo/3021993/prirodni-prirast-medimurska-zupanija-ima-najbolji-vitalni-indeks/>

stabilnost i zapošljava znatan broj radnika. Međimurski poljoprivrednici proizvode krumpira za 70% potreba Hrvatske⁶, 37% ukupno proizvedenog kozjeg mlijeka u Republici Hrvatskoj, 25% svih jabuka, znatna je proizvodnja vina, mesa, mlijeka i ostalih proizvoda.⁷ Industrija je ipak najsnažnija grana u gospodarstvu, ali u njoj dominiraju radno intenzivna i nisko akumulativna radna mjesta što rezultira relativno niskim prosječnim plaćama u odnosu na ostatak zemlje. Međimursku županiju karakterizira nizak broj nezaposlenih i visoka zaposlenost. Grad Čakovec ima 60,01% zaposlenog stanovništva, po čemu je drugi u Hrvatskoj⁸. U 2019. godini nezaposlenost se u županiji kretala oko 5%, što je daleko ispod prosjeka Hrvatske. Prosječna plaća u Međimurskoj županiji 2019. godine iznosila je 5018 kuna što je ispod državnog prosjeka, ali posljednjih godina ostvaruju se značajni napredci. Međimurska županija ukupno je 2019. izvezla roba u vrijednosti 5,4 milijardi kuna, a uvezla za milijardu kuna manje i tako ostvarila suficit u robnoj razmjeni. Po robnom izvozu županija je ukupno peta u državi. Najviše se roba izvozi u Njemačku, Austriju, Italiju i Sloveniju. Strojevi i dijelovi za strojeve, uređaji, proizvodi od metala, odjeća i obuća najzastupljeniji su izvozni proizvodi. Turizam također sve više utječe na razvoj ove regije. Iako nekada poprilično zapostavljen, danas brojke pokazuju uzlazni trend iz godine u godinu. Više od 200 000 noćenja ostvareno je u Međimurskoj županiji tijekom 2019. godine, a ulaganja za razvoj turizma dosegla su 14% ukupnog proračuna županije.

2.5. Povijest Međimurja

Prvi stanovnici ovoga kraja o kojima postoje zapisi i dokazi bili su keltska plemena Serretes uz rijeku Muru i Serapilli uz rijeku Dravu. Nakon toga, sljedeće tragove ostavlja antički povjesničar i geograf Strabon. On opisuje ovaj prostor u I. stoljeću nazivajući ga otokom između Drave i Mure („*Insula intra Dravam et Muram*“).⁹

⁶ <https://lokalni.vecernji.hr/zupanije/u-me-imurju-se-proizvede-dovoljno-krumpira-za-70-posto-hrvatskih-potrosaca-5306>

⁷ <http://www.redea.hr/wp-content/uploads/2015/07/strategija-ruralnog-razvoja-medjimurske-zupanije.pdf>

⁸ <https://emedijmurje.net.hr/vijesti/gospodarstvo/3566359/zaposlenost-cakovec-i-prelog-u-top-10-gradova-s-naivecim-udjelom-zaposlenih/>

⁹ http://visitmedimurje.com/dozivi_medimurje-all.asp?id=16&m=1&mm=03&kt=Kultura%20i%20povijest#.X057IHkzblU

Međimurje dobiva svoj današnji naziv u vrijeme Rimskog carstva kada ovaj prostor nazivaju „*Halicanum*“ (Medjimorje). Tijekom 13. stoljeća u Međimurju nastaju jezgre danas nam poznatih naselja. Jedna od svakako zanimljivijih priča iz povijesti ovoga kraja govori o nastanku imena današnjeg najvećeg grada, Čakovca. Prvo naselje na prostoru današnjeg Čakovca podigli su Rimljani nazvavši ga Aquama. Početkom 13. Stoljeća grof Dimitrij Csaky podiže drvenu utvrdu koju je stanovništvo nazvalo „Csakov turen“, odnosno Čakov toranj. Čakovec se kao grad prvi puta spominje 1333. godine. Najpoznatije i najslavnije razdoblje Međimurja bilo je 16. i 17. stoljeće. U to vrijeme Međimurjem su vladali i u Čakovcu živjeli slavni hrvatski banovi i vojskovođe iz obitelji Zrinski. U njihovo je vrijeme Čakovečka utvrda postala jedan od najraskošnijih i najljepših europskih dvoraca. Knezovi Zrinski su, uz Frankopane, najveća hrvatska velikaška obitelj srednjega vijeka, znatno utjecali na politički, društveni, gospodarski i kulturni život ne samo Međimurja, već i cijele Hrvatske. Zbog svog strateškog položaja, Međimurje je kroz povijest uvijek bilo na meti napadača i osvajača. Za ovo su se područje borili svi, od Beča i Carigrada pa kasnije Austrije i Otomanskog carstva, Ugarske i naravno Hrvatske. Nakon obitelji Zrinski, dvorac počinje značajno gubiti na važnosti i u Međimurju jačaju civilne i gradske institucije. Od 1720. Međimurje se nalazi pod Mađarskom vlašću, sve do 1848. godine. Te godine, nakon neuspjelih pregovora s Mađarima, hrvatski ban Josip Jelačić prelazi rijeku Dravu i pripaja Međimurje Hrvatskoj pod poznatim zrinjskim geslom "Što Bog da i sreća junačka!" Sve do 1861. godine područje ostaje u sastavu Hrvatske, a te godine ulazi u sastav Zaladske županije u čijem će sastavu ostati sve do 1918. godine. Mađarske vlasti zabranjuju hrvatski jezik i uvode strogu mađarizaciju te čine sve kako bi suzbile hrvatski nacionalni osjećaj stanovništva Međimurja. Hrvatsku nacionalnu svijest u to su vrijeme očuvali brojni intelektualci, ali i Katolička crkva. U Međimurju se 1860. godine otvara za promet 42 kilometara željezničke pruge, najstarije željeznice u Hrvatskoj.¹⁰ Prvi vlak stigao je 24. travnja u prvi hrvatski kolodvor – Kotoribu. Nakon pada Austro-ugarske monarhije 1918., u Međimurju se diže ustanak protiv mađarske vlasti, napadaju se Mađarske državne institucije. Mađarska vojska guši ustanak te ubija značajan broj prosvjednika, ali i civila. Srpska vojska u to vrijeme ne želi prijeći Dravu, te Narodno vijeće u Zagrebu organizira protjerivanje Mađara iz Međimurja. Prvi puta nije bilo uspjeha, no drugi pokušaj bio je uspješan i Međimurje se oslobađa. Dana 9. siječnja 1919. u Čakovcu

¹⁰ <https://www.hzinfra.hr/prije-160-godina-u-promet-pustena-prva-zeljeznicka-pruga-u-hrvatskoj/>

se održava Velika narodna skupština i usvaja se „*Rezolucija o odcjepljenju Međimurja od Mađarske*“ i pripajanje Kraljevstvu Srba, Hrvata i Slovenaca. Međimurje u sastavu te države ostaje sve do travnja 1941. kada ona prestaje postojati te ga tada opet zauzimaju Mađarske snage. Tijekom Drugoga svjetskoga rata Mađarske vlasti vladaju ovim područjem do 1945. kada vojnom akcijom savezničke snage i domaći komunisti vraćaju Međimurje u sastav komunističke Jugoslavije, odnosno federalne Hrvatske. Tijekom dvadesetog stoljeća, na do tada izuzetno ruralnom i agrarnom prostoru Međimurja snažno se počinje razvijati industrija. Nastanak industrije nije značajno poboljšao životni standard tadašnjih Međimuraca te se odlučuju na odlazak u inozemstvo. Blizina razvijenih zemalja kao što su Njemačka, Austrija i Švicarska privukla je mnoge mlade Međimurce tijekom sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća. U to je vrijeme, Međimurje bilo druga regija po iseljavanju u Hrvatskoj nakon Dalmatinske zagore. Glavni razlozi za odlazak bili su: izgradnja, dogradnja ili kupovina kuće, mogućnost veće zarade, poboljšanje materijalnih uvjeta, kupovina gospodarskih strojeva ili poljoprivrednog zemljišta, uzdržavanje obitelji, školovanje djece, bolji uvjeti rada te ostali ekonomski razlozi.¹¹ Međimurci odlaskom u inozemstvo ulažu u gradnju stambenih objekata, kupuju modernije poljoprivredne i industrijske strojeve, školuju djecu i ulažu u svoj kraj. To je izazvalo procvat međimurskog gospodarstva u to vrijeme.

Nastankom moderne Republike Hrvatske, Međimurje dobiva status županije 1992. godine.

¹¹ Ibid, str. 412., 413.

3. TURISTIČKA ATRAKCIJSKA OSNOVA

Atrakcijska osnova u turističkom smislu na području Međimurja izuzetne je raznolikosti i bogatstva. Uključuje ključne sfere interesa potencijalnih turista. Ogromna atrakcijska osnova kraja obuhvaća prirodne znamenitosti, kulturne znamenitosti materijalnoga i nematerijalnoga tipa, naselja i gradove, kulturu života lokalnog stanovništva, kulturu rada, kulturne ustanove, sportsko – rekreacijske objekte, turističke staze, putove i ceste te manifestacije.¹²

4. KOMPARATIVNE PREDNOSTI I NEDOSTACI TURIZMA U MEĐIMURJU

Komparativne prednosti turizma u Međimurskoj županiji u ovom će poglavlju biti prikazane kroz SWOT analizu. Ta analiza predstavlja metodu kojom se određuje strategija poduzeća, u ovom slučaju turističke destinacije, kroz četiri glavna faktora: snage, slabosti, prilike i prijetnje.

4.1. SWOT analiza

Snage i slabosti međimorskog turizma proizlaze analizom stanja i situacija unutar županije.

- **Snage:** Kompaktan prostor, bogatstvo rijekama, jezerima i ribnjacima, prometna povezanost, blizina velikih emitivnih tržišta, uređen krajolik, izvori termalne vode, odlična infrastruktura, razvijeno poduzetništvo, poljoprivreda i gospodarstvo, razvijena civilna društva, udruge i efikasna lokalna samouprava, očuvana izvorna gastronomija, bogata prirodna i kulturna baština, kvalitetni smještajni objekti i restorani, izražen uspjeh u korištenju financijskih fondova i prihvaćenost turizma kao strateške gospodarske aktivnosti u županiji.
- **Slabosti:** Nepostojanje jake tradicije turizma, nedostatak snažnog turističkog brenda, ispodprosječna obrazovanost stanovništva, devastiranje pojedinih

¹² Strateški marketing plan turizma Međimurske županije 2014.-2020.

dijelova prirode izazvano intenzivnom poljoprivredom, nedostatak kamping ponude, nedovoljna iskorištenost velike sportske infrastrukture i snažne poljoprivrede i industrije u turizmu.

- **Prilike:** Prepoznatljivost destinacije u susjednim zemljama, visok turistički potencijal, gustoća naseljenosti, razvijenost šire makro regije, razvoj ekonomije doživljaja, raspoloživi fondovi Europske unije, rastuća fleksibilnost i mobilnost radne snage.
- **Prijetnje:** Konkurencija u okruženju, percepcija sjevera Hrvatske kao jeftine izletničke destinacije na domaćem tržištu, ne poticajno raspoloženje za ulaganja u Hrvatsku, kompleksna administracija i zakonodavstvo Hrvatske, međunarodne epidemije (COVID '19).

4.2. Strategija ciljanih tržišta

Ciljna geografska tržišta za Međimursku županiju jesu tradicionalno emitivne zemlje Austrija, Njemačka, Slovenija, Italija i Mađarska. Strateški master plan turizma županije do 2020. godine kao važno ocjenjuje i domaće tržište. Na domaćem tržištu „jako važnim“ ciljnim tržištem smatraju se Zagreb i Istra. Također ciljno tržište su i tranzitni gosti koji kroz ovu županiju putuju prema Jadranu. To u turisti iz Slovenije, Austrije, Mađarske, Slovačke, Poljske i Češke. Ciljani potrošački segmenti koji su jako važni jesu sportski rekreativci (posebno biciklisti), wellness korisnici te turisti motivirani eno – gastronomijom, poslom i kongresom i sportskim pripremama. Srednje i manje važna ciljana skupina gosti su motivirani posjetom festivala, stručnih skupova, đачki izletnici, ribolovci i adrenalinom motivirani posjetitelji.

5. POVIJESNI RAZVOJ TURIZMA U MEĐIMURJU

Turizam na području Međimurske županije kroz povijest nikada nije bio značajno razvijen. Zapravo do 20. Stoljeća o turizmu u Međimurju nije se ni pričalo, a niti se on događao. Prvi počeci međimurskog turizma nastaju tek polovicom dvadesetog stoljeća. Turizam se ovdje događa tek oporavkom gospodarstva i društva od svih velikih ratova, posebice drugog svjetskog rata. 1960-ih godina javljaju se prve turističke aktivnosti u Međimurju i to u vidu tranzitnog i lovnog turizma. Povijesni razvoj turizma u Međimurju možemo sagledati kroz 3 važna događaja: osnivanje Turističkog društva u Čakovcu, gradnja hotela Park što se događa u gotovo isto vrijeme, te revitalizacija i uspon Toplica Sveti Martin koje su nakon značajnih ulaganja nakon 2003. godine postale pokretač turizma u županiji, vežući uz sebe mnoge druge čimbenike u turizmu, ali i gospodarstvu uopće.

5.1. Osnivanje turističkog društva

Prvi konkretni važni događaj za razvoj turizma u Međimurju dogodio se 08. veljače 1964. godine kada se osniva Turističko društvo tadašnje Općine Čakovec.¹³ Prvenstvena namjera tadašnjih osnivača društva bila je očuvanje tradicijske maske i tradicije fašničkog maskiranja na području Čakovca i Međimurja. Ovo turističko društvo, od organizacije međimurskog fašnika, kasnije se transformiralo u Turističku zajednicu grada Čakovca i postalo jedna od starijih turističkih zajednica na području Hrvatske.¹⁴ Osim fašnika, Turističko društvo je od svojih početaka organiziralo i promoviralo folklor i kulturnu baštinu.¹⁵

¹³ <https://www.cakovec.hr/web/turisticka-zajednica-grada-cakovca-slavi-jubilarnu-50-u-godisnjicu-postojanja/#>

¹⁴ <https://www.htz.hr/hr-HR/press/objave-za-medije/50-rodendan-turisticke-zajednice-grada-cakovca>

¹⁵ Kalšan, V., *Međimurska povijest*, Vlastita naklada, Čakovec, 2006., str. 403.

5.2. Gradnja hotela „Park“ Čakovec

Skupština tadašnje Općine Čakovec donijela je u siječnju 1966. godine odluku o izgradnji motela s 63 ležaja u Čakovcu. Projekt je krenuo u izgradnju te je u vrijeme izgradnje predstavljao najveću investiciju u hotelijerstvo na području Međimurja. Izgradnja se smatrala isplativom zbog velikog broja lovaca koji su tih godina već uvelike dolazili u Međimurje, a nisu imali adekvatan objekt za smještaj. Objekt je završen već do kraja godine i svečano otvoren za priredbu dočeka Nove godine 31. prosinca 1966. godine.

Slika 1: Izgradnja hotela Park; izvor: www.hotelpark.hr

5.3. Izgradnja toplica Sveti Martin na Muri

Toplice Sveti Martin na Muri danas su najznačajniji pokretač turizma u Međimurskoj županiji. Povijest kompleksa seže do 1911. godine kada je englesko-mađarska tvrtka „London Budapest“, u potrazi za naftom, istraživala ovo područje. Nadajući se otkriću nafte, pronađen je izvor iz kojeg je potekla bogata termalna voda visoke mineralizacije. Prvotno se toplice koriste isključivo u korist lokalnog stanovništva za kupanje, nakon toga prodaje se buteljirana termalna voda i na kraju toplice mijenjaju vlasnike i namjenu sve do 1985. Nakon toga, imovina se zapašta i propada. 1996. godine kompleks kupuje poduzeće Modeks i ponovno uređuje kupališni prostor. Izgrađen je restoran i asfaltirane ceste te su toplice radile samo tijekom ljetne sezone. Nakon 2003. godine toplice doživljavaju poslovni uzlet, gradi se hotel, golf tereni, dodatni sadržaji te kompleks postaje lider u Hrvatskoj u svom sektoru. Ovaj projekt predstavlja dosad najveću Green-field investiciju u projekt kontinentalnog turizma u Hrvatskoj od preko 300 milijuna kuna.¹⁶ Toplice Sveti Martin, nakon svih ulaganja postale su motor turizma županije. Uključile su u turizam vežući na sebe mnoge subjekte - mala obiteljska poduzeća, lokalne obrte, obiteljska poljoprivredna gospodarstva i druge.

¹⁶ <https://www.termesvetimartin.com/hr/o-nama/povijest-resorta>

6. PRIRODNE ZNAMENITOSTI I LOKALITETI

Visoka razina industrijalizacije, razvijeno gospodarstvo, velika naseljenost i razvijena poljoprivreda su vrlo pozitivni pokazatelji za Međimursku županiju u gospodarskom i ekonomskom smislu. No, sva ova događanja koja su išla u smjeru gospodarskog napretka, uzrokovala su patnju i devastaciju međimurske prirode. Kroz godine su se na ovom području sve više krčile šume, zemljište se pretvaralo u oranice ili su se formirala i gradila vrlo gusta naselja. Tako je kroz godine iz Međimurja nestalo mnogo životinjskih vrsta, poput vuka. Danas su Međimurci daleko svjesniji i informiraniji o važnosti čuvanja prirode i stvari su krenule u pozitivnom smjeru. O prirodi se u Međimurju danas brinu svi i to na mnogim razinama. Posljednjih godina sanirane su i očišćene mnoge divlje deponije koje su prije samo dvadesetak godina postojale gotovo u svakom međimurskom selu. Županija je shvatila važnost odvajanja i zbrinjavanja otpada te je u tom području Međimurska županija u samom vrhu u Hrvatskoj. Međimursku prirodu zasigurno najviše obilježavaju rijeke, posebno dvije koje okružuju županiju.

6.1. Rijeke Mura i Drava

Priroda je, kao i život stanovništva u ovom kraju, obilježena uglavnom dvjema rijekama koje okružuju Međimurje. Rijeka Mura na sjeveru i Drava koja protječe južnim dijelom županije. Rijeka Mura najsjevernija je rijeka koja protječe kroz Hrvatsku i uglavnom njezin tok dijeli Hrvatsku, odnosno Međimursku županiju od susjednih zemalja Slovenije i Mađarske. Mura je najveći pritok Drave u koju se ulijeva između Donje Dubrave u Međimurju i Legrada u Podravini. Krajobraz Mure na području Međimurja je specifičan i zaštićen 2001. uredbom županije. U povijesti ova je rijeka bila izuzetno važna za stanovništvo. Međimurci su na njoj gradili skele za prelazak rijeke te, zbog njezine brzine, mnoge mlinove za proizvodnju brašna. Rijeka Drava izvire u južnom Tirolu u Italiji i kroz Austriju i Sloveniju dolazi do Međimurja. Teče južnim dijelom županije i uglavnom tvori granicu Međimurske županije od ostatka Hrvatske. Ova rijeka

također je bila važna za egzistenciju stanovništva. Bogata životinjskim i ribljim vrstama na sebe je vezala lov, ribolov, plovību, ali i vađenje zlata. Danas se na Dravi u Međimurju nalazi najveće umjetno jezero u Hrvatskoj, Dubravsko jezero, te se na njoj nalaze 3 hidrocentrale za proizvodnju električne energije, ali i opskrbu vodom, obranu od poplava, navodnjavanje, odvodnji i ostalo.¹⁷ Obje rijeke danas su uključene u turističku ponudu županije, posebno Mura na kojoj se organizira rafting.

6.2. Zaštićeni dijelovi prirode

Zaštićeni dijelovi prirode u Međimurskoj županiji obuhvaćaju: „Regionalni park Mura-Drava“, „krajobraz rijeke Mure“, „Bedečkovićevu grabu“, „Hrast lužnjak u Donjem Vidovcu“, „Platanu u Nedelišću“, „Perivoj Zrinski u Čakovcu“, „2 platane u Svetom Urbanu“, „2 glicinije u Čakovcu“, „Ginkgo u Donjoj Dubravi“, „Tulipanovac u Vučetincu“ i „Magnoliju u Pribislavcu“.

Regionalni park Mura – Drava proglašen je 2011. godine od strane Vlade Republike Hrvatske. Površina parka na području Međimurske županije obuhvaća 16 962,54 ha. Ovaj park karakterizira visoka raznolikost biljnog i životinjskog svijeta koje je potrebno zaštititi. Ovaj prostor posebno je važno stanište za ptice. Više od 20 000 ptica koristi područje rijeke Drave kao zimovalište.¹⁸ Velika je važnost i raznolikost riba, kojih je u Muri i Dravi pronađeno 73 vrste, od kojih su neke ugrožene. Na ovom području zaštićena je i vidra, a revitaliziran je dabar koji je prethodno bio istrebljen.

Krajobraz rijeke Mure zaštićen je u svrhu očuvanja krajobrazne vrijednosti i bio raznolikosti. Danas je krajobraz Mure uglavnom uvršten u područje kasnije proglašenog „Regionalnog parka Mura – Drava“.

Spomenik prirode Bedečkovićeve grabe vlažne su livade u grabama na području općine Sveti Juraj na Bregu. Ovo područje od 13 hektara površine bogato je bioraznolikošću. Posebno je važno na ovom lokalitetu očuvati dvije ugrožene vrste leptira. To su veliki livadni plavac i zagasiti livadni plavac.

¹⁷ <https://www.hep.hr/proizvodnja/hidroelektrane-1528/pp-he-sjever/he-dubrava/1534>

¹⁸ <http://www.medjimurska-priroda.info/zastita/regionalni-park-mura-drava/>

U središtu donje međimurske općine Donji Vidovec raste hrast Lužnjak zaštićen kao spomenik prirode 1995. godine.

Središte mjesta Nedelišće, koje se nalazi na putu iz Čakovca prema Varaždinu, nalazi se platana zaštićena još 1963. godine. Platana u Nedelišću predstavlja najstariji zaštićeni prirodni spomenik u Međimurju. Javorolisna platana stara je prema nekim izvorima oko 300 godina. O njoj je pričao i Stjepan Špiranec koji je rekao: *„Moj dedek mi je povedal da mo je jegov dedek rekel da je to veliko i jako debelo drevo raslo već dok je on bil mali. Platana, kaj jo mi zovemo debelo drevo ili birov hrast (jer raste kre stare hiže f šteri je negda živel birov – precednik mesta), je po mojem stara morti i tristo let.“*¹⁹

Spomenik parkovne arhitekture Perivoj Zrinski u Čakovcu proglašen je 17. rujna 1975. godine. Predstavlja renesansnu i historicističku, povijesno važnu parkovnu arhitekturu. Površina parka iznosi 13,5 hektara u samom središtu grada Čakovca. U današnje vrijeme provodi se revitalizacija parka zbog dotrajalosti stabala.

Dvije platane zaštićene su 1995. godine kao spomenik parkovne arhitekture u dvorištu obitelji Lovrec u mjestu Sveti Urban. Ova platana može živjeti do 2000 godina.

Dvije glicinije u Čakovcu, zaštićene 1995. godine kao spomenik parkovne arhitekture, nalaze se ispred zgrade Učiteljskog fakulteta u Čakovcu. Cvjetovi ovog drveća ljubičaste su boje, a drvo spada u medonosne biljke korisne za pčelare.

Ginkgo, listopadno stablo koje doseže visinu do 30 metara, nalazi se u Donjoj Dubravi te je zaštićeno 1995. godine kao spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo.

Tulipanovac je listopadno stablo koje raste u visinu do 60 metara. Tulipanovac, medonosna biljka koja postoji u jednom dvorištu u Vučetincu, zaštićen je kao spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo, 1995. godine.

Magnolija u Pribislavcu koja krasi dvorište dvorca Feštetić u ovome mjestu, zaštićena je 2001. godine kao spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo.

¹⁹ <http://www.medjimurska-priroda.info/zastita/spomenik-parkovne-arhitekture-platana/>

6.3. Mohokos i Cimermanov brijeg

Mohokos je smatran najvišim vrhom Međimurske županije. Ovaj vrh nalazi se u Pleškovcu u općini Sveti Juraj na Bregu na 343,58 metara nadmorske visine. Desetljećima su Međimurci smatrali Mohokos najvišim vrhom svojega kraja, sve do 2015. godine. Te je godine doc. dr. sc. Ines Virč, proučavajući toponimije gornjeg Međimurja došla do otkrića da Mohokos sa 343,58 metara možda ipak nije najviša točka najsjevernije županije. Uključeni su mnogi geodetski stručnjaci, kao i čakovečka tvrtka Geo-Gauss d.o.o. Istraživanja su dovela do čak dvije točke više od Mohokosa. Cimermanov brijeg ispostavio se kao točka visoka 365,03 metara što je čak metar i pol više od Mohokosa. Cimermanov brijeg tako je danas novi „krov Međimurja.“²⁰

6.4. Mađerkin breg

Mađerkin breg zanimljiv je turistički lokalitet privlačan mnogim posjetiteljima. Nalazi se na 341 metar nadmorske visine u malom mjestu Robadje u gornjem Međimurju. Za vrijeme vedrog vremena pogled sa ove lokacije

Slika 2: Mađerkin breg; izvor: www.lovelymedjimurje.com

seže u četiri okolne zemlje: Austriju, Sloveniju, Mađarsku i Slovačku. Mađerkin breg ime je dobio po Emiliji Krauthaker, koju su zvali „Mađerka“ koja je u Međimurje doselila 1940. za mužem koji je ovdje bio mađarski vojnik. Muža su joj likvidirali komunisti 1945. godine i Emilija je ostala sama živjeti na dijelu brijega. Stanovništvo je dolazilo raditi za Emiliju u njezin veliki vinograd. Čak su dolazili radnici iz Slovenije. Došlo je do nacionalizacije 1958. godine i država joj je ostavila samo dio zemljišta. S vremenom više nije mogla plaćati radnike i vinogradi su propali. Emilija je na kraju umrla u Varaždinu, bez potomaka.²¹ Obitelj Krauthaker koja je naslijedila zemljište prodala ga je 2014. godine obiteljima Cmrečnjak i Štampar koje su danas poznate vinarske obitelji

²⁰ <http://geo-gauss.hr/novi-vrh-medjimurja/>

²¹ Turistička animacija i programi kao dio turističke ponude Mađerkin breg Štrigova, N. Kutnjak, 2018.

u Međimurju. Općina Štrigova danas želi iskoristiti Mađerkin breg u turističkom smislu gradnjom vidikovca i sadržaja na vrhu brijega.

6.5. Ribnjaci u Međimurju

Područje Međimurske županije okruženo je vodama, stoga je logično da je ribolov kroz povijest bio zastupljen u ovome kraju. Mnoga međimurska mjesta danas imaju više ili manje uređene ribnjake, ribička društva i udruge koji su također uključeni u turizam županije. Ali potencijali za uključenje ribnjaka u turističku ponudu Međimurske županije još su uvijek veliki i nisu u velikoj mjeri iskorišteni. Mnogi ribnjaci u međimurskim selima danas su obnovljeni i uređeni. Neki koriste za sportski ribolov, neki su prekrasna izletišta, a neki se koriste samo za rekreaciju i šetnju lokalnom stanovništvu. Najpoznatiji ribnjaci u Međimurskoj županiji nalaze se u mjestima Mursko Središće, Črečan, Mala Subotica, Selnica, Šenkovec, Goričan i drugdje.

7. KULTURNA BAŠTINA

Kulturna baština Međimurskoga kraja, sudeći na burnu povijest ovoga područja, izuzetno je bogata i raznolika. Utjecaj mnogih drugih naroda, posebice Mađara i Austrijanaca, kroz stoljeća je Međimurje opterećivalo na različite načine. Burna prošlost ovoga kraja u konačnici ga je oplemenila kako u materijalnom, tako i u nematerijalnom smislu.

7.1. Materijalna kulturna baština

Materijalna kulturna baština u Međimurju obuhvaća povijesno važne građevine i lokalitete, spomenike i sve arheološke i druge predmete koji se smatraju važnim za očuvanje u budućnosti. U Međimurskoj županiji ona obuhvaća muzeje, dvorce, kurije, povijesne građevine poput građanskih kuća te najčešće sakralne objekte.

7.1.1. Muzeji i etno zbirke Međimurja

U Međimurskoj županiji postoji nekoliko muzeja, etno zbirki, izložbi i centara za posjetitelje. Najznačajniji i najpoznatiji muzej u Međimurju svakako je Muzej Međimurja Čakovec. Povijest ovog muzeja seže u 1954. godinu kada je otvoren kao Gradski muzej Čakovec. Muzej postaje vlasnikom cijelog kompleksa starog grada u centru Čakovca u kojem djeluje i danas. 1965. godine mijenja se naziv ustanove u Muzej Međimurja Čakovec. Danas ovaj muzej slovi kao regionalna ustanova zaslužna za očuvanje materijalne i nematerijalne baštine na području Međimurja. Muzej danas broji oko 25 000 predmeta u 51 muzejskoj zbirci. Građa muzeja je od povijesnog, arheološkog, etnološkog, tehničkog, prirodoslovnog i umjetničkog značaja za međimurski kraj. Važno je promicanje identiteta ovoga kraja i raznih priča iz povijesti velikaške obitelji Zrinski, Međimurskom selu u povijesti i građanstvu Čakovca. Međimurje je kao regija kroz stoljeća bila mnogo puta okupirana i odvajana, pokušavalo se od raznih vlasti ubiti slavenski identitet stanovnika Međimurja te je izuzetno teško bilo očuvati svijest i identitet. Međimurci nisu odustajali sve do

sjedinjena Međimurja s maticom zemljom Hrvatskom. Sve to danas Muzej Međimurja Čakovec promiče i istražuje.

Muzej Croata Insulanus Grada Preloga sljedeći je značaj muzej u ovoj županiji. Otvoren je 2013. godine u centru Preloga u historicističkoj zgradi. Građa muzeja obuhvaća reprezentativna djela naivne umjetnosti od kojih najveći dio pripada umjetniku Ivanu Lackoviću Croati.

Spomen dom rudarstva Cimper nalazi se u Murskom Središću, gradu sa velikom tradicijom rudarstva. Grad danas nosi i nadimak „grad rudara“, a u njemu djeluje i nogometni klub „NK Rudar“. U spomen domu prikazuje se nekadašnji život rudara u staroj međimurskoj sobi. Posjetitelji također mogu vidjeti: „ostakljene lijevke za klasiranje ugljena, rudarske alate, stare fotografije, razne spise poslagane u uredu poslovođe te pogledati multimedijalni prostor u kojem se projiciraju priče rudara.“²²

Etno zbirka Kulturno – umjetničke udruge Zvon otvorena je u Maloj Subotici kako bi očuvala način života i običaje iz davnih vremena. Prikupljeni su različiti etno predmeti, a djelovanje udruge ima cilj očuvanje korijena međimurske civilizacije i identiteta kraja.

Centar za posjetitelje u Žabniku nalazi se u sklopu Mlinarskoga grunta na kojem se još nalaze Mlin na Muri, skela na rijeci Muri, Ribički dom i najsjevernija točka Hrvatske. Etnografska zbirka u Mlinarskoj hiži prikazuje mlinarenje kao umrli zanat te film kroz priču i doživljava jednog mlinara.²³

²² <http://www.tz-ms.hr/turisticki-vodic/spomen-dom-rudarstva/>

²³ <https://visit.svetimartin.hr/centar-za-posjetitelje/>

7.1.2. Povijesne građevine i dvorci

Najpoznatiji dvorac u Međimurju je onaj u središtu grada Čakovca. Na ovom mjestu prvi se put drvena utvrda podiže u 13. stoljeću, potom se dograđuje da bi vrhunac bio dosegnut za vrijeme obitelji Zrinski koja živi u dvorcu za vrijeme 16. stoljeća. U 18. stoljeću dvorac biva razrušen tijekom u potresu, no češki grofovi Althan obnovili su zdanje u baroknom stilu u kakvom je dvorac i danas. Unutar zdanja se danas smjestio Muzej Međimurja Čakovec. Okružen je Perivojem Zrinski i dvorac je turistički najposjećeniji objekt u Međimurskoj županiji.

Slika 3: Stari grad Čakovec u revitalizaciji 2020.; izvor: www.visitcakovec.com

Drugi najpoznatiji dvorac nalazi se u Pribislavcu kraj Čakovca. Radi se o dvorcu Feštetić izgrađenom u u 18. stoljeću. Građen je u neogotičkom stilu na mjestu nekadašnjeg zidanog dvorca obitelji Zrinski. Kroz povijest, dvorac je opljačkan i zapaljen, ponovno obnovljen i nakon Drugog svjetskog rata u njemu je otvorena osnovna škola. Tu funkciju dvorac je imao sve do danas, te je 2020. godine napokon otvorena nova škola u Pribislavcu, a dvorac bi trebao pronaći turističku i kulturnu funkciju.²⁴

²⁴ <https://dvorcistarigradovi.weebly.com/news--vijesti/prenamijena-dvorca-festetice>

Mnogi drugi manji dvorcu u Međimurju danas imaju turističko – ugostiteljsku namjenu, neki su u ruševnom stanju i zahtijevaju obnovu, dok su za neke vidljivi tek ostaci ruševina.

Od ostalih povijesnih građevinskih zdanja prepoznatljiva je zgrada trgovačkog kasina u samom centru Čakovca. Izgrađena je 1903. godine u stilu mađarske secesije. U novije vrijeme pa sve do danas zgrada je poznata kao sjedište sindikata.

Slika 4: zgrada trgovačkog kasina; izvor: www.lovelymedjimurje.com

Djetečki hospitiom, poznatija kao zgrada Scheier smjestila se u centru Čakovca. Izgrađena u 18. stoljeću i u njoj su stanovali djeteći, odnosno šegrti. U razdoblju između dva rata ugostitelj Scheier u ovoj građevini je otvorio hotel. Danas zgrada služi građanima Čakovca, a u njoj se odvijaju društveni, kulturni i umjetnički programi.²⁵

Kuća „Strahija“ u centru Čakovca, izgrađena je u 18. stoljeću u baroknom stilu te je danas jedna od najljepših kuća u gradu.

Nova vijećnica u Čakovcu izgrađena je u 19. stoljeću, a projektirao ju je priznati arhitekt Valent Morandini koji danas ima i svoju ulicu u ovome gradu, a također je projektirao zgradu Visoke učiteljske škole, u kojoj je danas smješten fakultet.

²⁵ <https://scheier.hr/>

Upravna zgrada posjeda grofa Feštetića u Čakovcu izgrađena početkom 19. stoljeća kasnije je imala funkciju bolnice. Zgrada se i dalje nalazi u bolničkom kompleksu, ali se planira staviti u turističku i kulturnu funkciju.

Naselje starih kuća, kako se u Međimurju naziva selo Črečan, zanimljiva je materijalna baština. U selu se nalazi nekoliko starih tipičnih međimurskih „hiža“ koje se danas stavljaju u turističku funkciju. Jedna od najatraktivnijih je ona pčelarice Tatjane Šardi.²⁶

Rodna kuća dr. Rudolfa Steinera nalazi se u Donjem Kraljevcu. U njoj se 1861. godine rodio ovaj svjetski poznati velikan. Uz kuću se danas nalazi i Centar Rudolfa Steinera koji privlači mnoge turiste i posjetitelje koji poštuju ovog velikog filozofa, pisca i glavnog utemeljitelja antropozofije.²⁷

7.1.3. Sakralni objekti

Religijski život uključen je u život Međimuraca od rane povijesti. Crkva se u ovom kraju poštovala i cijenila. Katolička je Crkva uvelike pridonijela očuvanju nacionalne svijesti i ponosa, kao i jezika, kulture i običaja ovdašnjih ljudi. Sakralni objekti ovdje su izuzetno česti. Svako mjesto u Međimurju ima makar kapelicu i crkvene spomenike, lokalno zvane pilovima, a često čak i crkvu. Značajan broj sakralnih objekata u Međimurju na popisu su i hrvatske kulturne baštine.

Posebno je vrijedna isticanja Crkva sv. Jeronima u Štrigovi, nazvanoj po svecu Jeronimu rođenom upravo ovdje, u Štrigovi. Ova crkva objekt je koji posjeduje osobitu kulturnu i povijesnu vrijednost. U njoj se nalaze izuzetno vrijedne freske, koje je iluzionistički oslikao Ivan Krstitelj Ranger, davne 1744. godine.²⁸

Crkva sv. Martina u Svetom Martinu na Muri također je važna povijesna građevina. Crkva na ovom prostoru postoji još u 17. stoljeću no prvi dokazi da se radi o građevini koja je i danas postojeća datiraju iz početka 18. stoljeća.

Crkva sv. Jurja u općini Sveti Juraj na Bregu, točnije naselju Vučetinec, navodno se spominje još 1334. godine. Sa sigurnošću, ova se Župa prvi puta spominje 1501.

²⁶ <https://www.tz-nedelisce.hr/naselju-starih-kuca-u-crecanu/>

²⁷ <https://centar-rudolf-steiner.com/>

²⁸ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59960>

godine. U župi se do danas očuvala izuzetno vrijedna darovnica iz 1563. Radi se o darovnici Nikole Zrinskog. U toj se povelji kaže sljedeće: *“Budući da je crkva svetog Jurja nad vodama od neprijatelja katoličke crkve potpuno opljačkana i tako ruševna, da je bijedan župni narod – osiromašen od protestantskog nemira – ne može sam vratiti u prijašnje stanje. Zato se crkva oslobađa od svakog plaćanja – gornice tj. plaćanja naknade i plaćanja poreza vlastelinima kraljevskog. A k tome je još dodano zemljište u Zasadbregu i Frkanovcu koje nitko nema pravo oduzeti. Da bi to imalo trajnu vrijednost, tome smo, kao što dolikuje pritisnuli naš pečat i stavili potpis vlastite ruke u našem čakovečkom dvorcu, šestog dana, mjeseca prosinca tisuću petsto šezdeset i treće godine od otkupljenja.”*²⁹

Crkva svetog Nikole u Čakovcu isto je tako vrijedna povijesna građevina, a nalazi se u centru grada, na Franjevačkom trgu. Crkva i franjevački samostan uz crkvu, građeni su u etapama kroz desetljeća i crkva je napokon izgrađena 1728., a samostan 1750. godine. U crkvi i samostanu nalazi se veliki broj vrijednog baroknog inventara, kao i barokni zvonik iz 18. stoljeća.

Centar grada Preloga krasi jedna od najljepših hrvatskih baroknih crkava. Građevina je građena od 1758. do 1761. godine. Unutrašnjost crkve oslikali su za vrijeme 19. stoljeća talijanski slikari.

U Svetoj Jeleni, nekadašnjem međimurskom naselju, danas u sastavu naselja Šenkovec, nalazi se također vrijedan lokalitet. Radi se o ostacima pavlinskog samostana osnovanog 1376. godine. Samostan danas više ne postoji, ali na lokalitetu je ostala zanimljiva kapelica. U 16. i 17. stoljeću na ovom su mjestu pokapani članovi obitelji Zrinski. U kapelici su pronađeni ostaci slika iz 19. stoljeća. Ovaj lokalitet je veoma zanimljiv i skriva mnogo potencijala, ali još uvijek nije dovoljno istražen. Istraživanja se u današnje vrijeme nastavljaju.

²⁹ http://www.zupa-svetijurajabregu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=6:povijest-upe&catid=5:povijest-upe&Itemid=6

7.2. Nematerijalna kulturna baština

Nematerijalna kulturna baština sjevera Hrvatske je izuzetno bogata. Izuzetak nije ni Međimurska županija. Sve što su baštinili stanovnici ovoga kraja danas se ogleda u izuzetno bogatom društvenom životu. Tradicija se u Međimurju danas izuzetno poštuje, a brojne udruge i kulturno – umjetnička društva, kao i škole, vrtići, muzeji i sami stanovnici čuvaju tradiciju za buduće Međimurce i njihove goste.

7.2.1. Zaštićena nematerijalna kulturna baština

Najvažnija zaštita nematerijalnog dobra Međimurja i veliki uspjeh i ponos za ovu regiju uvrštenje je „Međimurske popevke“, tradicijskog napjeva Međimurja, na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne baštine čovječanstva, koje se dogodilo 2018. godine. Uvrštenjem „Međimurske popevke“ na UNESCO-ovu listu Međimurje je počašćeno, a popevka još više osigurana i zaštićena od zaborava.

Međimurska popevka tako je, iako je to bila i prije, potvrdila status najvažnijeg nematerijalnog dobra Međimurske županije. Popevka stvarno jest važna, ali ne sačinjava samo ona nematerijalnu baštinu najsjevernije županije.

U Međimurskoj županiji tako postoji ukupno 15 dobara nematerijalne baštine zaštićene na razini Republike Hrvatske. Uz popevku, to su još i Medičarski obrt, Kotoripska skupina govora, Svetomartinska toponimija, Štrigovska skupina govora, Tradicijsko lončarstvo, Tradicijsko umijeće izrade čipke na području Svete Marije, Umijeće izrade tradicijskih dječjih igračaka, Umijeće izrade i sviranja cimbalu u Podravini, Međimurju i Hrvatskom zagorju, Umijeće izrade tradicijske pokladne maske pikač u Selnici, Umijeće izrade tradicijskih božićnih jaslca, Umijeće izrade tradicijskog božićnog nakita, Umijeće izrade nakita – božićnog lusteru, Umijeće sviranja na tamburama farkašicama u sjevernoj i sjeverozapadnoj Hrvatskoj te Umijeće vađenja zlata – zlatarenje u Međimurju.

7.2.2. Zrinska garda

Zrinska garda smatra se jednim od čuvara kulturne baštine Međimurja. Osnovana je 2001. godine s ciljem očuvanja tradicije i baštine obitelji Zrinski. Želja je Zrinske garde, kao i samog grada Čakovca, afirmirati grad kao grad Zrinskih. U udruzi djeluje povijesna postrojba s gardistima, topnikom i bubnjarskim orkestrom. Zrinska garda, osim što čuva grad, promovira lokalnu baštinu i tradiciju u Europi i Svijetu. „Članom Udruge može postati svaki punoljetni pošten i moralni hrvatski državljanin, a pripadnikom njezine povijesne postrojbe muška osoba starosti od 18 do 35 godina, koja želi svjedočiti junaštvo i viteštvo vojskovođa Zrinskih.“³⁰ Garda također ima svoju službenu odoru koja je zaštićena temeljem rješenja Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

Slika 5: Zrinska garda; izvor: www.direktno.hr

7.2.3. Međimurska narodna nošnja

Međimurska nošnja odaje snažniju povezanost Međimurskoga kraja s područjem srednje Europe. Takav utjecaj najviše je vidljiv u izboru materijala. Posebno u ženskoj varijanti nošnje. Bluza se tako izrađivala od fine svile, a pregača, lokalno zvana *fortuf*, od tamne svile. Preko bluze stavljala se velika marama s cvjetnim uzorkom. Obuća se sastojala od visokih cipela koje su se vezale. Glava se pokrivala od tila napravljenom poculicom. Muška varijanta nešto je sličnija Slavonskom i Mađarskom tipu odjeće.

³⁰ <https://www.zrinska-garda.hr/o-udruzi>

Karakteristične su tako široke gaće, odnosno hlače i platnena košulja, na dijalektu robača. Pruslek, odnosno prsluk, oblači se preko robače. Na glavu su muškarci stavljali crni škrlak (šešir). Obuvale su se crne čizme.

8. ENOLOGIJA MEĐIMURJA

Vinogorje Međimurje je dio podregije „Zagorje – Međimurje“ koje spada u regiju Središnja bregovita Hrvatska. Vinogradi su smješteni pretežito u gornjem brežuljkastom dijelu Međimurja na nadmorskim visinama od 180 – 350 m.³¹

8.1. Povijest vinarstva u županiji

Plodna međimurska zemlja pogodovala je uzgoju vinove loze još od starih Rimljana. Rimljani su u ovom kraju uzgajali vinovu lozu te proizvodili vino koje se konzumiralo u Rimu. Međimurje su naselili Hrvati početkom 7. stoljeća te se počeli baviti vinogradarstvom i vinarstvom koje je tada bilo već uvelike razvijeno. Poseban značaj za vinogradarstvo imali su grofovi Zrinski. Obitelj Zrinski posjedovala je 8 vinograda u gornjem Međimurju i 2 vinograda u donjem Međimurju zajedno s pivnicama dok se u Čakovcu nalazila glavna pivnica. Vinarstvo je za obitelj Zrinski bilo izrazito važno – zarada na vinu je bila i do deset puta veća nego na žitaricama. U 18. stoljeću veliki značaj vinarstvu pridodavali su župnici i Crkva, no zbog prevelikih vinograda teško su plasirali vino na tržište. 1882. Međimurje je pogodila vinogradarska kriza – dolazak filoksere koja je uništila sve sorte vinove loze na vlastitom korijenu. Međimurje se ubrzo nakon napada trsne uši oporavilo cijepljenjem loze na američke podloge.

³¹ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_08_76_1603.html

8.2. Vinska cesta Međimurja

Međimurska vinska cesta proteže se kroz gornje Međimurje i sadrži oko 30 uređenih kušaonica i podruma. Uz vinske ceste nalaze se i restorani s tradicijskim jelima. Tijekom godine održavaju se mnogi vinski festivali kao što su „Vincekovo“, „Martinje“, „Urbanovo“, „Rokovo“ i drugi. Uz cestu se nalazi opuštajući krajolik, brojni vidikovci i šetnice.³²

8.3. Vinarija Jakopić

Vinarija Jakopić proizvodi vino još od 1908. godine. Tradicija proizvodnje vina visoke kvalitete sadržana je kroz tri naraštaja. Vina obitelji Jakopić su na natjecanju Decanter World Wine Awards do sada osvojila 3 medalje: 2017. godine platinasta medalja za Graševinu iz 2015. godine, 2018. godine zlatna medalja za Pušipel prestige iz 2015. godine te 2019. godine srebrna medalja za Pušipel classic. Kušaonica vina nalazi se u restoranu Terbotz koji je u vlasništvu obitelji Jakopić.

8.4. Vinarija Cmrečnjak

Obitelj Cmrečnjak bavi se vinarstvom od 1884. godine. Ozbiljnijom i opsežnijom proizvodnjom bave se od 1970.-tih, a od 1992. posjeduju certifikat o geografskom podrijetlu. Kušaonica vina je uređena u rustikalnom stilu, a dopunjuje ju krušna peć te etnološka zbirka starih predmeta.

8.5. Vinarija Hažić

Obitelj Hažić podiže prve nasade vinove loze i jabuka 1993. godine. Uz vinograde i voćnjak, posljednjih nekoliko godina posvetili su se turizmu. Stvorili su izletišta sa mnogim ponudama degustacija vina, sokova i tradicionalne hrane. Neke svoje

³² <https://medimurje.info/wp/medimurska-vinska-cesta/>

proizvode nude i u Life Class Termama Sveti Martin, a nedavno su otvorili i „Međimurski štacun“ gdje prodaju međimurske proizvode.³³

Slika 6: Vinska kuća obitelji Hažić; izvor: www.opg-hazic.com

8.6. Vinarija Kerman

Prvi zapisi o vinariji Kerman datiraju iz 1909. godine. Godine 1992. vinogradarstvo prelazi iz hobija u ozbiljan posao. Vinarija Kerman posjeduje 5 hektara vinograda, a vina su nagrađivana brojnim medaljama i priznanjima. (Vinica, Vinovita, Molve, Mesap). Kušaonica nudi i mogućnost manjih okupljanja, upoznavanje s procesom proizvodnje vina i zakusku.

8.7. Vinarija Štampar

Početak vinarije Štampar bio je 3000 trsova i starohrvatska hrastova preša sa nekoliko bačvi u malom podrumu. Danas pak uz veliki trud i rad nude kvalitetna i nagrađivana vina. 2017. godine dobivaju brončanu Decanter medalju za Sauvignon iz 2016. godine. Također proizvode i pjenušava vina (metoda sekundarnog vrenja u bocama) te nastaju Urban White i Urban Rose vina. Uz to proizvode predikatna vina ledene berbe ili izborne berbe prosušenih bobice.

³³ <https://punkufer.dnevnik.hr/clanak/pijemo-po-kucama-vinarija-hazic-medjimurje---394919.html>

8.8. Vinarija Tomšić

Ozbiljniju proizvodnju vina obitelj Tomšić počinje 1995. godine kada predstavlja muškati žuti i silvanac zeleni pod svojom etiketom. 2005. godine grade novi i moderniji podrum, a 5 godina kasnije obogaćuju ga lijepo uređenim kušaonicama. 2015. godine stvaraju prve pjenušce – Zlatni zvir i Rose Evelin.

9. GASTRONOMSKA PONUDA MEĐIMURJA

„Grč. *gastronomía* – stručno poznavanje umjetnosti pripreme različitih jela; kult birane hrane i kulinarskoga umijeća“³⁴

U Međimurju su se oduvijek spremali obroci prikladni „težačkom radu“, a sva hrana se uzgajala na vrtu i poljima te su se hranile životinje za mlijeko, meso i jaja. U knjizi „Kuharska knjiga čakovečkog dvora obitelji Zrinski“ sačuvan je međimurskih stil kuhinje upravo zbog vojvode Nikole Zrinskog i njegovog mađarskog kuhara koji je zapisivao recepture međimurskih jela. Zbog mađarizacije i život u Austro – Ugarskoj monarhiji, međimurska kuhinja prisvaja i neka mađarska jela kao što su langoši i razni gulaši. Uz to, u međimurskim jelima se često rabi paprika što je također došlo iz Mađarske.

9.1. Tradicionalna jela

Najpoznatija tradicionalna jela su juhe temeljene na mlijeku i mesu („pretepena juha“) ili hranjive juhe („kisela juha“ i gulaš). U juhe se većinom stavljaju žličnjaci ili krpice. Za doručak se najčešće jela ječmena ili hajdinska kaša (heljdina), „močjak na mleku“ ili kuruzni žganci. Od mliječnih proizvoda najpoznatiji su sir s vrhnjem i sir „turoš“. Od priloga se konzumira krumpir dinstan na luku i svinjskoj masti te začinjeno crvenom

³⁴ <https://www.gastronomija.hr/>

paprikom – „kalapajsani kalamper“. „Meso 'z tiblice“ je neizostavni specijalitet međimurske kuhinje i poslužuje se kao hladno predjelo. Ono je vrhunska delicija koja se u ovom kraju spremala od davnina, a ime je dobilo po tiblici. Tiblica je drvena posuda u koju se meso stavljalo i prekrivalo slaninom kako se ne bi pokvarilo u vrijeme nepostojanja hladnjaka. Buća ili tikva kako je zovu Međimurci, često se može vidjeti na poljima međimurskih OPG-ova. Stoga se bućino ulje tradicionalno često koristi u prehrani. Međimurska zlevanka i trepa poznate su slastice, ali najpoznatija slastica iz Međimurja je Međimurska gibanica. Tradicionalan kolač pripremljen od vučenog tijesta nadjeven s makom, sirom, mljevenim orasima i ribanim jabukama. Sva ova jela lako je pronaći u vrlo tradicionalno okrenutim međimurskim restoranima. Međimurska ponuda nudi širok spektar manjih i većih restorana, pizzerija, kavana i slično. Ali nudi se i bogata ponuda vrhunskih restorana koji neće razočarati ni najkritičnije gurmane.

9.2. Najbolje 'z Međimurja i Međimurski štacun

Najbolje 'z Međimurja predstavlja udruhu lokalnih proizvođača hrane i okuplja provjerene poljoprivredne proizvođače s područja županije. Oznaka „Najbolje 'z Međimurja“ kupcu nudi zagarantirano izvorno domaći, međimurski proizvod od lokalnog proizvođača. Udruga je 2019. godine otvorila u Čakovcu svoju prvu trgovinu nazvanu „Međimurski štacun“ (štacun, kajkavski - dućan). U trgovini se prodaje više od 100 proizvoda dvadesetak lokalnih proizvođača. Međimurski štacun predstavlja prvi dućan ovakve vrste u Hrvatskoj i bez sumnje oplemenjuje gastronomsku i prehrambenu ponudu za turiste u Međimurju.

9.3. Restoran Mala hiža

Restoran Mala hiža nalazi se u Mačkovcu kraj Čakovca i slovi za jedan od najpoznatijih i najboljih restorana kontinentalne Hrvatske. Da to nije tek legenda, nego i istina govore brojne nagrade koje je ovaj restoran kroz godine rada prikupio. Restoran je usmjeren na ponudu domaće, tradicionalne hrane, ali se tu ne ograničavaju, već oplemenjuju tradicionalnu kuhinju modernom.

Slika 7: Restoran Mala hiža; izvor: www.mnovine.hr

9.4. Restoran Terbotz

Prednosti ovog restorana su brojne. Naravno uz kvalitetnu hranu, nude i odličan ambijent. Restoran se nalazi u jednoj od zgrada dvorca Terbotz u Železnoj gori. Vlasništvo je vinarske obitelji Jakopić te se u sklopu restorana nalazi kušaonica prekrasnih domaćih vina. Pogled s terase pruža se na očaravajuću međimursku prirodu i vinograde.

9.5. Restoran Potrti kotač

Ovaj restoran nalazi se u mjestu Jurovčak, u predjelu okruženom vinogradima i brežuljcima. Duh seoskoga života izuzetno se snažno osjeti u ambijentu ovoga restorana. Gastronomska ponuda restorana nudi uglavnom tradicionalna međimurska jela uz kvalitetno domaće vino.

9.6. Restoran Kneja

Restoran Kneja nalazi se u Malom Mihaljvcu, mjestu na putu iz Čakovca prema živopisnim međimurskim brežuljcima. Okružen je šumom, a građen na specifičan način od drvenih trupaca te tako pruža poseban, domaćinski doživljaj za gosta. Ponuda hrane uglavnom je domaća, ali uz širok spektar jela iz internacionalne kuhinje.

9.7. Restoran Le Martin

Le Martin se nalazi u Nedelišću na glavnoj prometnici iz Čakovca prema Varaždinu. Tipično je, kao i većina međimurskih restorana, okrenut ponudi tradicionalnih jela. No tradicija je također upotpunjena novim trendovima u kulinarstvu.

9.8. Restoran Barok

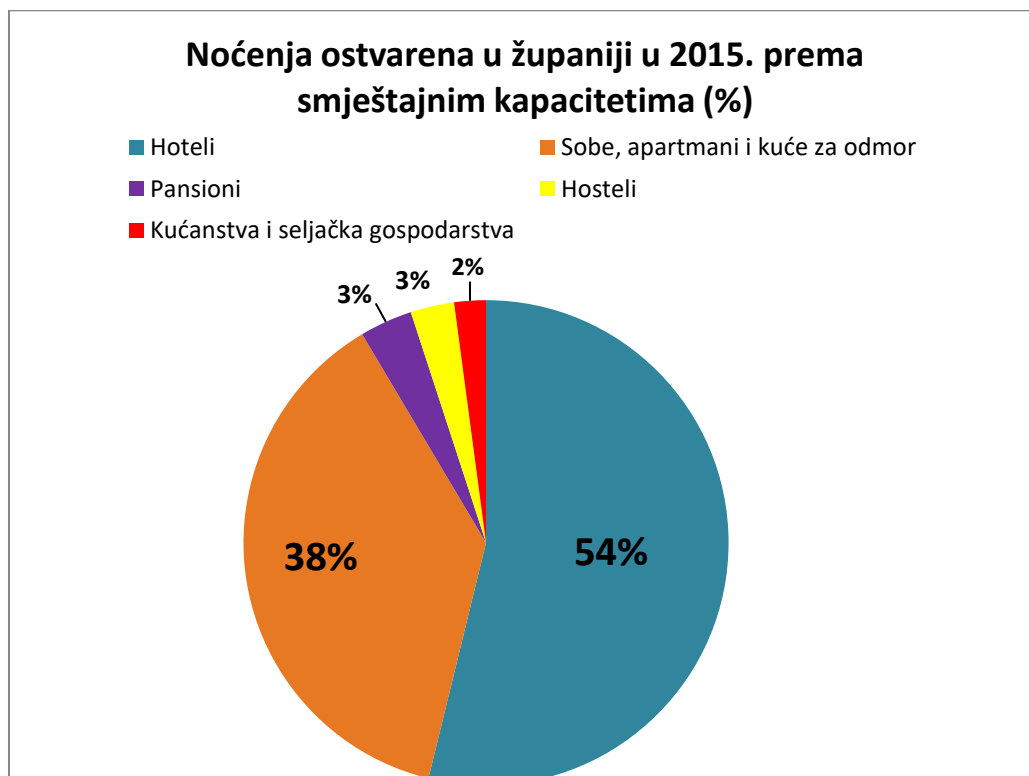
Ovaj restoran nalazi se u Čakovcu i uređen je u veoma tradicionalnom stilu. Zbog baroknih detalja kojima je opremljen i ukrašen, gostu pruža osjećaj otmjenosti u ambijentu. Nude širok spektar jela ne nužno tradicionalnih. Nude se mnoga jela talijanske kuhinje, ali i druga poznata svjetska jela. Vinska karta je također šarolika, a nude se mnoga domaća kvalitetna vina.

10. PONUDA SMJEŠTAJA

Smještajna ponuda u Međimurskoj županiji iz godine u godinu je sve bogatija. Smještajni kapaciteti županije bili su relativno skromni na početku 21. stoljeća. 2004. godine kapaciteti su iznosili manje od 400 kreveta, a nalazili su se u svega dva hotela koja i danas postoje: u Čakovcu (hotel „Park“) i Prelogu (hotel „Prelog“). Apartmansko naselje Regina u Svetom Martinu na Muri otvoreno je u sklopu turističkog kompleksa 2005. godine. Prvotno je tada izgrađeno 84 apartmana koji su udvostručili smještajne kapacitete cijele županije. Tri godine kasnije, otvara se potpuno novi hotel sa tri zvjezdice u Donjem Kraljevcu. Poslovni hotel „Kralj“ ponudio je novih 50 ležajeva u 20 soba. Već sljedeće godine otvara se respektabilno zdanje u toplicama, prvi hotel sa 4 zvjezdice u Međimurju – hotel Golfer. Moderan novi hotel ima 151 sobu, 6 apartmana, wellness centar i mnoge druge sadržaje. Nakon toga, Međimurska županija dobila je značajan broj kapaciteta za daljnji razvoj turizma, a kasnije su se izgradila još dva hotela i mnogi drugi manji smještajni objekti.

Na području županije, 2015. godine ostvareno je više od 127 tisuća noćenja, najviše u hotelima i sličnim kapacitetima.

Grafikon 1: Izvor; DZS 1

10.1. Hotel Park Čakovec

Hotel Park u Čakovcu pionir je hotelijerstva u ovome kraju izgrađen još 1964. godine kada u Međimurju cvjeta lovni turizam. Nalazi se u centru grada preko puta prekrasnog Perivoja Zrinskih. Kategoriziran je sa 3 zvjezdice i nudi 26 dvokrevetnih soba. Hotel ima i jednokrevetne, trokrevetne sobe te luksuzno uređene apartmane i superior sobe. Tijekom proteklih nekoliko godina u hotel je uloženo mnogo sredstava i poprimio je moderniji izgled te danas nudi mnoge moderne dodatne sadržaje.

10.2. Hotel Castellum

Najnoviji hotel u Međimurju otvoren je 2018. godine. Nalazi se u Čakovcu u neposrednoj blizini čakovečkog dvorca i Muzeja Međimurja Čakovec. Ističe se kao veoma moderan, poslovno orijentiran hotel visoke kategorije s kategorizacijom od četiri zvjezdice koji u ovaj kraj donosi svjetske trendove u hotelijerstvu. Kapacitet objekta je 30 modernih soba, a nude se i barovi, kongresne dvorane, salon za masaže i rekreacijska dvorana.

10.3. Hotel Panorama

Hotel Panorama smjestio se u Prelogu, na umjetnom jezeru Dubrava. Hotel je dio sportsko - rekreacijskog kompleksa DG Sport i kategoriziran je s tri zvjezdice. Nudi jednokrevetne i dvokrevetne sobe te apartman. Restoran, bar, ljetna terasa i spa centar sastavna su ponuda hotela. Bogatstvo dodatne ponude hotela je zaista široko. Nudi se stručan program team buildinga, konferencijska dvorana, sportske pripreme na unutarnjim i vanjskim terenima za većinu sportova te organizacija raznih proslava.

10.4. Hotel Spa Golfer

Spa Golfer najveći je hotel na području Međimurske županije. Kategoriziran je s četiri zvjezdice. Ponuda obuhvaća 151 sobu i 6 apartmana koji su vrhunski opremljeni. Okruženje hotela, osim bazenskih kompleksa i golf terena, čine stoljetne prekrasne šume i vinska cesta. Gosti imaju na raspolaganju vrhunsku wellness i spa ponudu te raznoliku gastronomsku ponudu kroz ukupno 5 restorana u kompleksu. Tu su još i barovi, pizzerija, fast food, pub, noćni bar, dućani, šetnice, staze, razne vrste sportova i naravno vrhunski golf tereni.

Slika 8: Hotel Spa Golfer; izvor: www.termesvetimartin.com

10.5. Apartmani Regina

Nalaze se u neposrednoj blizini kompleksa toplica u Svetom Martinu na Muri. Smještajne jedinice apartmana moderno su uređene, a najveća prednost za goste je besplatno korištenje većine sadržaja toplica. Opremljeni su za mogućnost vlastite pripreme hrane, a u neposrednoj je blizini trgovina, kao i restoran. Danas kompleks uključuje 94 apartmana.

10.6. Kuća za odmor Mita

Kuća za odmor Mita jedna je od mnogih prekrasnih kuća za odmor na području Međimurja. Nalazi se u Kapelščaku, udaljena 7 kilometara od glavne atrakcije ovoga kraja – Toplica Sveti Martin. Karakterizira ju prekrasan interijer i eksterijer, uređena okućnica, mirno i tiho okruženje i vrhunska opremljenost.

11. MANIFESTACIJE I FESTIVALSKA PONUDA

U manifestacije i festivale ubrajamo zanimljivija društvena i zabavna događanja kojih u Međimurskoj županiji zaista ne nedostaje. Ponuda je zaista raznolika pa tako uključuje glazbene, tradicijske, vinske i ostale festivale. Turističke zajednice na području Međimurske županije, uz ambiciozne i kreativne pojedince i vizionare, posljednjih godina stvaraju ogroman spektar doživljaja za svoje goste. Upravo razvoj festivalske ponude, više nego išta drugo, govori nam koliko se u ovom kraju razmišlja o ekonomiji doživljaja i samim time koliko se turizam ovdje razvija sa suvremenom vizijom. Neke manifestacije u ovome se kraju već dugo održavaju i njeguju te imaju zavidnu tradiciju. Neke druge manifestacije, s druge strane, održavaju se tek nekoliko godina, a već su jako uspješne. Ovdje se naravno misli na festival elektronske glazbe na otvorenom „Forestland“ u Brezju. Svaki kraj Međimurja ima neku svoju manifestaciju, a neka mjesta i više njih tijekom godine. Grad Čakovec, kao najveće mjesto, razumljivo nudi najviše atrakcija. Neki od festivala u glavnom gradu Međimurja su: Majski muzički memorijal Josip Š. Slavenski, Jazz festival, Ljeto u gradu Zrinskih, Porcijunkulovo, Internacionalna radionica animiranog filma, Advent u zimsko vrijeme, razni „food“ i „beer“ festi i mnogi drugi. U Svetom Martinu na Muri održava se Međunarodni spust lađi, Weekend bike festival, dok Prelog ima tradicionalni Sajam cvijeća i jagoda te poznate Barokne večeri. U Nedelišću se nalazi veliki dvoranski prostor MESAP, koji je centar zbivanja gotovo svakog mjeseca. Tamo se održavaju razni koncerti, sajmovi, izložbe i tako dalje. Štrigova i gornje Međimurje poznati su po različitim biciklijadama i obilascima vinarija. Ipak, daleko najpoznatija i najposjećenija manifestacija u Međimurju je svakako Porcijunkulovo.

11.1. Porcijunkulovo

Porcijunkulovo je najveća kulturno – turistička manifestacija Čakovca i Međimurja. Ovo događanje ima dugu tradiciju i održava se u Čakovcu svake godine od 1964. krajem srpnja i početkom kolovoza. Organizator Porcijunkulova je Turistička zajednica grada Čakovca. Sve je započelo kao obilježavanje crkvenog blagdana, dana 02. kolovoza „Gospe od anđela – Porcijunkule“. Manifestacija se tijekom godina širila u svakom

pogledu pa je tako uz crkveno obilježavanje nastao Sajam tradicijskih zanata. Održavalo se godinama kao tradicionalno međimursko proštenje koje ovdje ima gotovo svako mjesto. Danas je Porcijunkulovo izraslo u fantastičan spoj tradicionalnog i modernog. Koncerti različitih vrsta glazbe, kušaonice i štandovi s vinima, prodaja

Slika 9: Porcijunkulovo; izvor: www.porcijunkulovo.com

proizvoda sa obiteljskih gospodarstava, igraonice i radionice za djecu, obrti i zanati, ulične rock i jazz svirke, oldtimer okupljanje, zabavno – adrenalinski lunapark, popularna ulična hrana, edukativni štandovi, različite vrste umjetnosti i mnogo toga ostalog. Sve to krasi ovu manifestaciju danas. Uz sve to tih dana grad je i fenomenalno uređen, a posebno su popularni kišobrani koji se postavljaju iznad šetača duž Ulice Kralja Tomislava u centru Čakovca. Svakog ljeta za vrijeme Porcijunkulova gradom prođe više od 300 000 gostiju.³⁵

11.2. Vincekovo

Vincekovo predstavlja dan kada se slavi Sveti Vinko koji se kao crkveni blagdan, obilježava 22. siječnja. U Hrvatskoj toga dana posebno slave vinari i vinogradari. Naime, sv. Vinko smatra se zaštitnikom vinogradara, vinograda i vinara, a Međimurje je posebno vezano za ovu agrarnu djelatnost. Vino se oduvijek ovdje proizvodilo i ta je proizvodnja, kao i danas, značila egzistenciju za mnoge Međimurce. Danas se toga dana, na Vincekovo kako kažu u Međimurju, vinari okupljaju u svojim kletima i slave

³⁵ Like! Putovanja, specijalno izdanje, Hanza Media d.o.o., prosinac 2019., str., 17.

uz glazbu, dobro vino te prijatelje i rodbinu koja također dolazi. No, danas je boravak zajedno s vinarom u takvim kletima i vikendicama, izuzetno kvalitetan doživljaj za modernog turista. Naravno, vinari to nisu propustili i Vincekovo danas, uz rodbinu i prijatelje, privlači sve više turista.

11.3. Urbanovo

Urbanovo je manifestacija koju održavaju općina Štrigova i njeni vinari svake godine u svibnju. Povod je, dakako, crkveni blagdan Svetog Urbana. Manifestacija traje 3 vikenda te je danas i tematski podijeljena na 3 dijela. Prvi dio odvija se kao Festival Pušipela, autohtonog bijelog vina iz Međimurja. Nakon toga održavaju se Dani otvorenih podruma i na kraju sam blagdan Svetog Urbana. Urbanovo je tijekom godina održavanja iz manifestacije za promociju vina preraslo u turističku atrakciju i na sebe vezalo gastronomsku ponudu uključenjem niza međimurskih restorana. Uključili su se i ugostiteljski objekti u kojima se održavaju Urban night programi, a riječ je o degustacijama lokalnih vina. Ova manifestacija predstavlja jedinstven doživljaj za svakog ljubitelja vina.

11.4. Forestland

Održava se svake godine u srpnju i traje 48 sati. Priča o Forestlandu, festivalu elektroničke glazbe, posebno je zanimljiva priča sa sjevera Hrvatske. Festival je nastao tek 2013. godine i u kratkom

Slika 10: Forestland; izvor: www.croatia.hr

vremenu postao jedan od najvećih u Međimurju. Nekolicina mladih entuzijasta, planiralo je otići na splitsku Ultru, no nisu imali dovoljno novca. Tada su u lokalnom šumarku u Brezju, malom mjestu sa sedamstotinjak žitelja, organizirali festival i okupili pedesetak ljudi. Iduće godine festival su ponovili, a 2019. godine festival je posjetilo

8800 „partijanera“. Danas festival okuplja najveća svjetska imena elektronske glazbe koji nastupaju na 3 pozornice. Festival ima dio livade okružene šumom koja čini svojevrsni kamp. Posjetitelji ovdje postavljaju šatore za noćenje, a omogućeno im je i tuširanje.³⁶

12. NAJZASTUPLJENIJI SELEKTIVNI OBLICI TURIZMA

Selektivni oblici turizma koji se najčešće odvijaju na području Međimurja veoma su se lijepo definirali u novije vrijeme. Danas, u vrijeme kada se u svijetu događa velik broj nemira, prosvjeda, terorističkih napada te se pojavljuju zdravstvene epidemije turizam je sve više ugrožen. Zato je od bitnog značaja osigurati sigurnost turistu. Osjećaj sigurnosti u velikoj mjeri određuje odabir destinacije. Međimurska županija to zasigurno nudi. Prema Kasperu, selektivne oblike turizma možemo podijeliti u dvije skupine; prema motivaciji i prema uzorcima i vanjskim učincima.³⁷ Podjela prema motivaciji turista mnogo je važnija u izboru razvoja selektivnih oblika turizma na određenom području. Međimurska županija odabrala je strategiju razvoja one vrste selektivnih oblika turizma koji će omogućiti odvijanje turističke aktivnosti tijekom cijele godine. Takvim razvojem produljuje se sezona, što donosi bolje financijske rezultate u turizmu i u konačnici isplativost mnogih investicija. Ova sjeverna županija odabrala je održivi razvoj turizma kao jedini mogući razvoj turizma na ovom području. Najzastupljeniji selektivni oblici u Međimurskoj županiji tako su ruralni, eno – gastronomski, zdravstveni, kongresni, sportsko – rekreacijski, cikloturizam i drugi.

³⁶ <https://forestland.hr/>

³⁷ Geić, S., Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu 2011. Str 225., prema Kasper, C., 1975:14- 15).

12.1. Ruralni turizam

Ovaj oblik turizma svake je godine sve zastupljeniji, iako nedostaje medijske popraćenosti. Moderan turist sve je više zainteresiran ruralnim područjem, što najbolje potvrđuje potražnja u visokorazvijenim zemljama Europske unije. Trendovi na domaćem tržištu to potvrđuju. U Međimurju se ruralni turizam također istaknuo kao jedan od ključnih oblika za nastavak turističke potražnje. Danas ovaj oblik nije još uvijek dovoljno valoriziran, ali ima veliku perspektivu u povezivanju s drugim oblicima. Veliki broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava ovdje se, potaknuti dobrim rezultatima, odlučuje uključiti i oplemeniti turistički ponudu.

12.2. Eno – gastronomski turizam

Značaj i tradicija eno – gastronomskog turizma u Međimurju već je nadaleko poznata i u ovom radu već spominjana. Područje bogato vinogradima i gastronomskom ponudom ima velike šanse na globalnom turističkom tržištu. Iako je ovaj oblik turizma itekako iskorišten u turizmu ovoga kraja, potencijala za napredak i dalje ima. Posebno u širenju gastronomske ponude koja danas nudi veliki izbor tradicionalnih jela te nešto manji izbor internacionalnih, globalnih jela.

12.3. Zdravstveni turizam

Zdravstveni turizam do danas se održao na tronu kao najčešći oblik turizma u ovoj županiji. On se odvija najviše u sustavu Life Class termi u Svetom Martinu na Muri. Termalna voda u ovim toplicama nudi niz blagodati za ljudsko zdravlje. Sve je nadopunjeno programima vježbanja, opuštanja, wellnessom, radionicama prirodne kozmetike i još mnogo toga. Uz toplice, razvoj zdravstvenog turizma uvelike ovisi i o mnogim ordinacijama raznih vrsta medicine rasprostranjenih diljem Međimurja u koje dolazi veliki broj stranih gostiju.

12.4. Kongresni turizam

Izuzetno dobro razvijen oblik selektivnog turizma. Kongresni turizam odvija se u Međimurju tijekom cijele godine i karakterističan je za Sveti Martin na Muri, ali u posljednje vrijeme i Čakovec. Na raspolaganju su brojne kongresne i multimedijalne dvorane i najmodernija oprema. Kongresni turizam u Međimursku županiju, osim domaćih, privlači i velik broj stranih turista, a potrošnja je značajna.

12.5. Sportsko – rekreacijski turizam

Velik broj međimurskih objekata karakterističan je za sport i rekreaciju. Aktivan život lokalno stanovništvo njeguje od davnih vremena, a u novije vrijeme pridružuje im se sve više turista. Najpoznatija središta odvijanja sportsko – rekreacijskog turizma su: Aton u Nedelišću, DG Sport u Prelogu, Toplice Sveti Martin sa svojim golf terenima i Čakovec koji nudi brojne dvorane, nogometni stadion, teniske terene, kuglanu, streljanu, igrališta i plivačke bazene.

12.6. Cikloturizam

Međimurska županija 2017. godine donijela je operativni plan razvoja cikloturizma u županiji. Odlučeno je da ova županija postane lider cikloturizma u državi. Cestovna infrastruktura u županiji ocijenjena je dobrom, znatno iznad državnog prosjeka, povezanost županije autocestom i blizina nekoliko zemalja odličnom, dok ne zadovoljava tek povezanost županije javnim prijevozom. Pokrivenost cesta biciklističkim stazama tada je ocijenjena nedovoljnom za značajan turistički razvoj. Značajna ulaganja ostvarena su posljednjih godina u pokretanje ove vrste turizma. Regija je svojom veličinom idealna za ovu vrstu turizma. Uključili su se i smještajni te ugostiteljski objekti. Međimurje se kontinuirano razvije u smjeru napretka i obogaćivanja biciklističke ponude. Izgrađene su nove staze uređene signalizacijom i stanice za odmor i brzi popravak bicikala. Ulaganja su znatna, a prema najavama jedinica lokalne samouprave, ona će se nastaviti.

13. PRIKAZ REZULTATA MEĐIMURSKOG TURIZMA DANAS

Turistički rezultati u županiji danas su veoma dobri. Međimurska županija ostvaruje znatno bolje turističke rezultate posljednjih godina od svih drugih županije kontinentalne Hrvatske. Sveti Martin na Muri turistički je centar Međimurja. U toj je općini tijekom 2015. godine ostvareno 70,2% svih noćenja na području Međimurske županije.³⁸ Bruto iskorištenost smještajnih kapaciteta u županiji iste je godine iznosila 31,5% što predstavlja najbolji rezultat svih kontinentalnih županija.

13.1. Dolasci i noćenja

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, županije je tijekom 2019. godine ostvarila ukupno 81924 turističkih dolazaka i 196922 turističkih noćenja. Strani turisti ostvarili su 49% broja dolazaka, dok su domaći ostvarili 51%.³⁹ Sveti Martin na Muri i Čakovec najuspješnije su jedinice lokalne samouprave.

13.2. Emitivna tržišta

Najviše turista u Međimurje dolazi iz okolnih zemalja. Tradicionalno dominantnu ulogu u strukturi inozemnih gostiju imaju gosti iz Slovenije kojih je 27,3%. Nakon njih zastupljeni su Austrijanci (14,5%), Nijemci (13,5%), Talijani (6,3%), Poljaci (4,6%) te turisti iz Francuske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Belgije.⁴⁰

. Ostale važne emitivne zemlje za turizam Međimurja su Italija, Poljska, Mađarska, Francuska i Velika Britanija. Županija je u posljednje vrijeme agresivnije usmjerila marketing prema domaćem tržištu koje se smatra sve važnijim. Posebno u vrijeme raznih svjetskih kriza poput one najsvježije (COVID '19).

³⁸ Izvor: Državni zavod za statistiku RH, podaci za Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Sveti Juraj na Bregu za 2014. i 2015 te za Štrigovu za 2014. godinu procjena su TZ-a Međimurske županije

³⁹ https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AAA_2020_ABC/c_dokumenti/200114_mintstat_XI.pdf

⁴⁰ Telišman Košuta N. i sur., 2016.

13.3. Motivi dolaska

Vodeći motivi zbog kojeg turisti posjećuju međimurski kraj, već gotovo dva desetljeća, jesu wellness i kongresne aktivnosti. U posljednje vrijeme jačaju i neki novi motivi. Posebno kvalitetna eno – gastronomska ponuda, posjeta vinskoj cesti i vinarijama, sport i rekreacija i biciklizam. Najveću turističku aktivnost i najveći broj dolazaka bilježi se u razdoblju između svibnja i rujna.

14. TRANZICIJA TURIZMA MEĐIMURJA PREMA EKONOMIJI DOŽIVLJAJA

Ekonomija doživljaja i nije tako nov pojam. No svoju važnost doživljava tek posljednjih godina. Predstavlja ekonomske i društvene vrijednosti u kojima doživljaj predstavlja sastavni dio nekog proizvoda ili usluge. Vrijeme je u ljudskom životu nepovratni resurs, a svaki doživljaj jednokratnog karaktera. Upravo iz tog razloga u globalnom turizmu javlja se sve više putovanja koja su bazirana na ovoj ekonomiji. Promjena socijalnih i društvenih navika, demografske promjene i viši stupanj obrazovanja doveli su do potpune preobrazbe potražnje. Moderan potrošač zahtijeva od svakog kupljenog dobra sastavnu komponentu doživljaja. Kupnja doživljaja postaje sve češća zamjena za kupnju materijalnog dobra. Mladi globalistički čovjek radije odlazi na putovanje nego kupuje novi automobil. Sve ovo govori nam o neizbježnim promjenama u turizmu koje Međimurje kao destinacije ne smije propustiti kako bi osigurala turistički napredak. Lokalna turistička zajednica, na neki je način prepoznala važnost doživljaja u ekonomiji i već nekoliko godina promovira kroz različite kampanje Međimurje kao destinaciju doživljaja. Ideja je prepoznata, no njena implementacija nije ostvarena u potpunosti. Mogućnosti za napredovanje još su vrlo velike. Kreatori turističke ponude na ovom prostoru moraju se brže i ozbiljnije uključivati u stvaranje turističkog proizvoda s neizbježnom komponentom doživljaja. Komponenta doživljaja u modernom turističkom proizvodu mora se očitovati svuda. Od najobičnijeg jutarnjeg doručka u restoranu, šetnje i razgleda gradova ili sela, susreta s lokalnim stanovništvom ili posjeta vinariji.

Tranzicija turizma Međimurske županije prema ekonomiji doživljava, uz očuvanje tradicije i jačanje ponude neizbježna je kako bi najsjevernija županija u Hrvatskoj mogla ubuduće računati na turizam kao okosnicu svojega gospodarstva.

15. ZAKLJUČAK

Turizam je aktivnost značajne razvojne perspektive na području Međimurske županije. Tendencija rasta započeta u 21. stoljeću za sada ne pokazuje znakove posustajanja i to je ono što veseli. Ostvareni broj dolazaka turista i noćenja je sve veći, a otvara se sve veći broj objekata turističke namjene. Pojavom turizma na ovim prostorima u njega se uključuju svi. Od jedinica lokalne samouprave koje turizam shvaćaju sve ozbiljnije do lokalnog stanovništva koje tako potvrđuje imidž marljivih i poduzetnih ljudi. Međimurje, kraj između rijeka Mure i Drave nema značajnu turističku tradiciju poput Kvarnera. Ovaj kraj je počelo skromno graditi svoju turističku priču tek 1960.-ih godina. Tada su u Međimurje, kao atraktivno lovno područje, počeli intenzivno dolaziti lovci. 1964. osnovano je Turističko društvo Čakovec, preteča današnje turističke zajednice, a dvije godine kasnije izgrađen je prvi hotel u Čakovcu. Danas Međimurska županija ima respektabilnu ponudu eno – gastronomske ponude, vrlo razvijen zdravstveni, sportsko – rekreacijski i kongresni turizam i bilježi rekordne rezultate. SWOT analiza opisana u radu prikazala je snage, slabosti, prilike i prijetnje u kontekstu međimorskog turizma. Kao najveće snage i prilike istaknuti su zemljopisni položaj, prometna povezanost, efikasna uprava, visok turistički potencijal, razvoj ekonomije doživljaja i ostalo. Najveće slabosti i prijetnje županije u turističkom kontekstu jesu nepostojanje jake tradicije turizma niti snažnog turističkog brenda, devastiranost pojedinih dijelova prirode, kompleksna administracija i zakonodavstvo u Hrvatskoj i ostalo. Kvalitetan proizvod, koordinirana promocija i agresivan marketing. Uz to, nužno je i fokusiranje na ekonomiju doživljaja. Prema samom konceptu takve vrste ekonomije, doživljaj je centar potrošačeve potrebe. Uključenje koncepta ekonomije doživljaja u svaku vrstu međimorskog turističkog proizvoda, mogla bi osigurati značajnu konkurentsku prednost destinacije. Međimurje, destinacija kojoj nedostaje snažan turistički brend, upravo u ekonomiji doživljaja mogla bi ugrabiti priliku i postati globalno prepoznatljiva.

LITERATURA

A) Knjige:

1. A. Vitasović, Ekonomija doživljaja i konkurentnost hrvatske turističke ponude, doktorska disertacija, Fakultet za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković", Pula, 2012.
2. Ibid, str. 412., 413.
3. Gržinić J., Bevanda V., Suvremeni trendovi u turizmu, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", Pula, 2014.
4. Kalšan V., Međimurska povijest, Vlastita naklada, Čakovec, 2006.
5. Geić, S., Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu 2011.

B) Časopisi:

1. Like! Putovanja, specijalno izdanje, Hanza Media d.o.o., prosinac 2019.
2. Meridijani, Regionalni park Mura – Drava, broj 155, svibanj 2011.

C) Internet:

1. www.dzs.hr (baze podataka Državnog zavoda za statistiku)
2. <https://medijimurska-zupanija.hr/opci-podaci-mz/>
3. <https://lokalni.vecernji.hr/zupanije/u-me-imurju-se-proizvede-dovoljno-krumpira-za-70-posto-hrvatskih-potrosaca-5306>
4. <https://emedijimurje.net.hr/vijesti/gospodarstvo/3566359/zaposlenost-cakovec-i-prelog-u-top-10-gradova-s-najvecim-udjelom-zaposlenih/>
5. http://visitmedimurje.com/dozivi_medimurje-all.asp?id=16&m=1&mm=03&kt=Kultura%20i%20povijest#.X057IHkzblU
6. <https://www.hzinfra.hr/prije-160-godina-u-promet-pustena-prva-zeljeznicka-pruga-u-hrvatskoj/>
7. <https://www.cakovec.hr/web/turisticka-zajednica-grad-a-cakovca-slavi-jubilarnu-50-u-godisnjicu-postojanja/#>
8. <https://www.htz.hr/hr-HR/press/objave-za-medije/50-rodendan-turisticke-zajednice-grad-a-cakovca>
9. <https://www.termesvetimartin.com/hr/o-nama/povijest-resorta>
10. <https://www.hep.hr/proizvodnja/hidroelektre-1528/pp-he-sjever/he-dubrava/1534>

11. <http://www.medjimurska-priroda.info/zastita/regionalni-park-mura-drava/>
12. <http://www.medjimurska-priroda.info/zastita/spomenik-parkovne-arhitekture-platana/>
13. <http://geo-gauss.hr/novi-vrh-medjimurja/>
14. <http://www.tz-ms.hr/turisticki-vodic/spomen-dom-rudarstva/>
15. <https://visit.svetimartin.hr/centar-za-posjetitelje/>
16. <https://dvorcistarigradovi.weebly.com/news--vijesti/prenamjena-dvorca-festetic>
17. <https://scheier.hr/>
18. <https://www.tz-nedelisce.hr/naselju-starih-kuca-u-crecanu/>
19. <https://centar-rudolf-steiner.com/>
20. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59960>
21. http://www.zupa-svetijurajnbregu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=6:povijest-upe&catid=5:povijest-upe&Itemid=6
22. <https://www.zrinska-garda.hr/o-udruzi>
23. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_08_76_1603.html
24. <https://medimurje.info/wp/medimurska-vinska-cesta/>
25. <https://punkufer.dnevnik.hr/clanak/pijemo-po-kucama-vinarija-hazic-medimurje---394919.html>
26. <https://www.gastronomija.hr/>
27. <https://forestland.hr/>
28. https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AAA_2020_ABC/c_dokumenti/200114_mintstat_XI.pdf

D) Ostalo:

1. Turistička animacija i programi kao dio turističke ponude Međerkin breg Štrigova, N. Kutnjak, 2018.
2. Strateški marketing plan turizma Međimurske županije 2014.-2020., Regionalna razvojna agencija Međimurje REDEA d.o.o, prosinac 2014.
3. Od prašume do regionalnog parka Mura - Drava, Lj. Marđetko i S. Golub, Međimurje, 2011.

Popis grafova:

1. Grafikon 1.: Noćenja ostvarena u županiji 2015. prema smještajnim kapacitetima (%), Izvori podataka: DZS, www.dzs.hr

Popis slika:

1. Slika 1: Izgradnja hotela Park; izvor: www.hotelpark.hr
2. Slika 2: Mađerkin breg; izvor: www.lovelymedjimurje.com
3. Slika 3: Stari grad Čakovec u revitalizaciji 2020.; izvor: www.visitcakovec.com
4. Slika 4: Zgrada trgovačkog kasina; izvor: www.lovelymedjimurje.com
5. Slika 5: Zrinska garda; izvor: www.direktno.hr
6. Slika 6: Vinska kuća obitelji Hažić; izvor: www.opg-hazic.com
7. Slika 7: Restoran Mala hiža; izvor: www.mnovine.hr
8. Slika 8: Hotel Spa Golfer; izvor: www.termesvetimartin.com
9. Slika 9: Porcijunkulovo; izvor: www.porcijunkulovo.com
10. Slika 10: Forestland; izvor: www.croatia.hr

SAŽETAK

Danas je turizam jedna od najbrže rastućih aktivnosti svijeta i svi žele biti dio tog modernog, globalnog trenda. Neki uspijevaju, a drugi su manje uspješni. Međimurska županija u turističkom smislu zasigurno spada u ove prve. Uspjehe koje ova županija na sjeveru Hrvatske ostvaruje posljednjih godina nitko ne može opovrgnuti. Iako turizam nije dio tradicije na sjeveru, danas čini okosnicu gospodarstva Međimurja, kraja i inače gospodarski razvijenog u okvirima Hrvatske. Povoljan geografski položaj u blizini srednjeeuropskih zemalja, odlična prometna povezanost, bogata baština i tradicija veliki su aduti Međimurja. Turistički su pokazatelji dobri, a kako bi bili još bolji izuzetno je važna tranzicija međimurskog turizma prema ekonomiji doživljaja. Komponenta ekonomije doživljaja danas je nezaobilazna i kvalitetan doživljaj potrebno je turistu omogućiti na svakom koraku. Najveći komparativni minus Međimurja nedostatak je snažnog i prepoznatljivog brenda. No unatoč tomu, županija je uspjela turistički znatno napredovati. Stoga je vrlo vjerojatno kako će ambicioznost i kreativnost lokalnih ljudi u budućnosti biti ključan faktor postizanja još boljih turističkih rezultata kroz ponudu novih, modernih turističkih proizvoda vođenih idejom ekonomije doživljaja.

Ključne riječi: Međimurje, ekonomija doživljaja, globalizam, tradicija, gospodarstvo, turistička ponuda

SUMMARY

Today, tourism is one of the fastest growing activities in the world and everyone wants to be a part of this modern, global trend. Some succeed and others are less successful. In terms of tourism, Međimurje County is certainly one of the first. Nobody can deny the successes that has been achieved in the north of Croatia in recent years. Although tourism is not part of the tradition in the north, today it forms the backbone of the

economy of Medjmurje, a region that is otherwise economically developed within Croatia. Favorable geographical position near Central European countries, excellent transport links, rich heritage and tradition are the great assets of Medjmurje. Tourism indicators are good, and in other to be even better, the transition of Medjmurje tourism towards the economy of experience is unavoidable today and it is necessary to provide a quality experience to the tourist at every step. The biggest comparative minus of Medjmurje is the lack of a strong and recognizable brand. But despite this, the county has managed to make significant progress in tourism. Therefore, it is very likely that the ambition and creativity of local people in the future will be a key factor in achieving even better tourism results through the offer of new, modern tourism products guided by the idea of the economy of experience.

Key words: Medjmurje County, economics of experience, globalism, tradition, economy, touristic offer